

HNUTÍ PRO ŽIVOT ČR

WWW.PROLIFE.CZ

03/2001

- 3 Podle dvou třetin občanů začíná lidský život od početí
- 5 Dvě poutě ve Zlatých Horách
- 6 Hnutí pro život a kultura života
- 7 Křest nenarozených?
- 8 Z vašich dopisů
- 10 Konfrontace v Káhiře
- 24 Pekingská konference o ženách
- 31 IPPF za omezení rodičovských práv

Milí přátelé,

opět dostáváte do rukou oběžník Hnutí Pro život ČR – s velkým zpožděním, jak se už pomalu stává zvykem. Toto číslo jsme z velké části věnovali problematice rodiny z pohledu mezinárodní scény. Máme totiž dojem, že většina lidí si vůbec neuvědomuje, že politika – dnes i vnitrostátní – se dělá na mezinárodní úrovni, a ne jenom v dolní či horní komoře Parlamentu.

Novela potratového zákona

Poslanec Jiří Karas (KDU-ČSL) vypracoval novelu stávajícího potratového zákona. Novela zákona zahrnovala dva body, které by měly ztížit přístup k potratům: nutný souhlas otce počatého dítěte a zkrácení doby z dvanácti na osm týdnů, dokdy je možné provést potrat na žádost. V masmédiích se během prázdnin proti této novele zvedla, jak se dalo očekávat, vlna odporu. Zajímavé ovšem v této souvislosti bylo, že argumentace se často vedla z pozice „co si počnou např. prostitutky a další“. Velmi nás mrzelo odmítavé stanovisko předsedkyně Junior klubu KDU-ČSL Jany Adamcové k zpřísnování potratů. Naopak nás velmi potěšilo, že například litoměřický biskup Josef Koukl Karasovu iniciativu přivítal. Jiří Karas jasně prohlašuje, že návrh novely je prvním krokem k úplnému zákazu potratů. V této souvislosti děkujeme těm z Vás, kteří jste na různých místech tuto iniciativu podpořili svými dopisy.

Zákon o pohřebnictví

Od 1. ledna 2002 nabude účinnosti nový zákon o pohřebnictví. V rámci tohoto zákona bylo mezi ostatky zařazeno i tělo potraceného dítěte. Zdravotnické zařízení má tak povinnost zacházet s těly nenarozených dětí po potratech pietně. V současné době jsou tato těla likvidována jako biologický odpad ve spalovnách nemocnic. I zde se zvedl odpor ze strany masmédií. Téměř okamžitě, jakmile si někteří poslanci a senátoři uvědomili, co vlastně schválili, podali návrh novely, která by se měla projednávat v říjnu 2001. Povinnost zacházet pietně mají ovšem zdravotnická zařízení

s jakýmikoli částmi lidského těla. Poslanci a senátoři, podávající zmíněnou novelu, tedy zřejmě chtějí vytvořit naprosto zvláštní kategorii, do které by spadaly potracené plody, na které jako na jediné by se pietní zacházení nevztahovalo. Chcete-li pomoci, pište osobní dopisy svým poslancům a senátorům. Také Vás moc prosíme, abyste psali do redakcí novin, kdykoli si přečtete něco, s čím nemůžete souhlasit – je to nenahraditelná služba. Pokud se sami nebudete aktivně ozývat, nikdo jiný to za Vás neudělá. Často si stěžujeme, že „ti nahoře“ nic nedělají. Poslanci a senátoři jsou však pouze vzorkem svých voličů. Stejně jako oni mlčí často ke zlu, které se děje kolem nich, i většina národa.

Konference Krize současné rodiny

29. května 2001 proběhla v prostorách PSP ČR konference *Krize současné rodiny*. Pozváni byli čeští i zahraniční odborníci, kteří se sažili dát odpověď na bolesti týkající se současné situace rodiny. Účastníci si vyslechli přednášky o vlivu státu na rodiny, prevenci umělých potratů, eutanázii a homosexualitě. Zájemcům rádi na požádání zašleme sborník.

Mezinárodní aktivity

HPŽ ČR se zapojilo do dvou mezinárodních iniciativ: World Congress of Families (USA) a European Youth Alliance (Brusel). Již dlouhou dobu spolupracujeme se zahraničními organizacemi, a to zvláště s Human Life International (USA), Ja zum Leben (Švýcarsko) a se slovenskými pro-life organizacemi. Dosavadní spolupráce se ovšem týkala hlavně výměny informací a materiálů. V rámci spolupráce s European Youth Alliance se ovšem chceme aktivněji zúčastňovat dění v evropských institucích, zvláště v OSN a EU. Díky této spolupráci se dostáváme „z první ruky“ k projednávaným materiálům, máme možnost aktivně se zúčastnit mezinárodních konferencí, atd. S některými českými pro-life a prorodinnými organizacemi se předběžně dohadujeme na větší spolupráci, protože tyto organizace u nás působí často až příliš roztržitěně ke škodě věci samotné. Pro lepší představu o mezinárodní scéně jsme proto do tohoto čísla oběžníku zařadili dvě pasáže z knihy *Svědek naděje*. (Pro nekatolíky, které by mohlo mrzet, že takto „propagujeme“ papeže, musíme poznamenat, že nevíme o jiném odpovídajícím případě lobbyingu na mezinárodní organizace a vlády z nekatolického prostředí.)

Milá maminko, pokud Vám během vyšetření v těhotenství lékaři sdělili, že Vaše dítě je nebo bude pravděpodobně postižené, nutí Vás k potratu a ráda byste si o tom všem s někým promluvila, můžete nám zavolat na telefonní číslo 0619-531117 nebo 0604-605513. Budete-li potřebovat jakoukoli pomoc, budeme se Vám ji snažit zprostředkovat.

Linka pro matky čekající postižené dítě: 0619-531117 nebo 0604-605513

Podle dvou třetin občanů začíná lidský život od početí

vlastní tisková zpráva

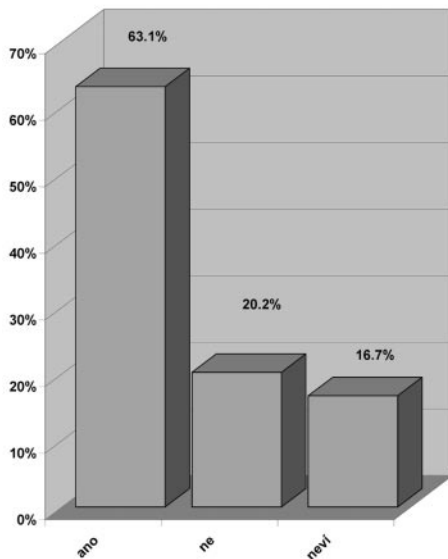
Názory občanů týkající se počátku lidského života zpracovala v září letošního roku exkluzivně pro Hnutí Pro život ČR agentura TNS Factum. Z průzkumu vyplynulo, že **téměř dvě třetiny našich občanů považují za počátek lidského života okamžik početí**. Pro legislativní ochranu lidského života jsou ve větší míře lidé mladší a lidé s vyšším stupněm dosaženého vzdělání.

Hnutí Pro život ČR zjišťovalo názory občanů na dvě základní otázky: zda považují za počátek lidského života okamžik početí, a odkdy by měl být lidský život chráněn zákonem. Přestože lze najít drobné statistické odchylky, lze říci, že v odpovědích respondentů se radikálně neodrážela otázka jejich vzdělání, věku, sociálního postavení, bydliště či příjmů. Odpovědi spíše odrážejí etickou vyspělost respondenta.

Na otázku týkající se počátku lidského života odpovědělo 63.1% dotázaných, že lidský život začíná početím. V této skupině jsou zastoupeny více ženy než muži a tento názor plynule klesá s věkem dotázaných, takže ve skupině do 29 let zastává tento názor 66.3%, v nejstarší skupině - 60 let a více - jen 59.3%.

Na druhou otázku, odkdy by měl být lidský život chráněn zákonem, odpovědělo 28.9% dotázaných, že zákon by měl chránit lidský život od okamžiku početí. Naproti tomu 44.1% respondentů se domnívá, že lidský život je třeba chránit až od narození.

Začíná lidský život početím?

Necelá pětina dotázaných kladla tento moment mezi početí a narození, přičemž **odpovědi zcela zřetelně ukazují sílu výchovné funkce zákona**. Téměř naprostá většina z této pětiny respondentů požadovala ochranu lidského života od období, kdy jsou povoleny miniinterrupce, a spíše ještě od období, dokdy je povoleno umělé přerušení na žádost.

Komentář k výsledkům průzkumu

Provedený průzkum vyjevuje znepokojivou skutečnost, že **plných 34.2% našeho obyvatelstva se domnívá, že existuje lidský život, který nemá být chráněn zákonem**. Rozlišujícím kritériem je věk, tedy atribut vzhledem

k hodnotě lidského života zcela irelevantní. Ocítáme se tedy v podobné situaci jako Spojené státy v roce 1857, kdy v případě Dreda Scotta bylo konstatováno, že "černocho není chráněn ústavou"; irelevantním atributem v tomto případě byla barva kůže.

Tento princip nebyl dosud v naší veřejné debatě zpochybněn. Domníváme se, že to je společensky nebezpečné: i když počet potratů od převratu plynule klesá, rozšiřuje se **princip selektivní ochrany lidského života** i do jiných

oblastí, především na lidi staré, nemocné a postižené. Je to paradoxní mj. proto, že principy ochrany zvířat, na kterou naše společnost klade stále větší důraz, zahrnují vždy i ochranu nenarozených, konkrétně např. u ptáků ochranu vajec.

Domníváme se, že budou-li potraty i nadále považovány našim právním řádem za společenské dobro, na němž se má stát prostřednictvím zdravotnických zařízení aktivně podílet, bude se tento princip eugenické selekce dále rozrůstat.

Od kterého okamžiku by měl zákon chránit lidský život?

Odpověď	Procenta
od narození	44.1%
od početí, oplodnění	28.9%
od 12. týdne; od 3 - 4 měsíců těhotenství	7.1%
od 4.-8. týdne těhotenství	5.6%
neví	5.5%
od prvního momentu, kdy žena zjistí, že vzniká nový život	2.9%
od 5.-8. měsíce	2.0%
do narození rozhoduje žena	1.5%
od prvních pohybů plodu	0.7%
od chvíle, kdy na ultrazvuku je vidět tvar skutečného člověka	0.6%
od početí s výjimkou znásilnění a zdravotních problémů	0.3%
od prvních životních projevů (tlukot srdce, ...)	0.5%
jiné odpovědi	0.3%

V *Poradně PPR* nabízí občanské sdružení **CENAP** konzultace v oblasti přirozeného plánování rodičovství (symptomtermální metoda). Pracovnice poradny také pomáhají při řešení specifických problémů klientely, která se ocitá v možné *sociální nouzi vzniklé v důsledku těhotenství a mateřství*.

Adresa: CENAP, Trnitá 8, 602 00 Brno, tel.: 05-43254891, e-mail: cenap@volny.cz

Dvě poutě ve Zlatých Horách

Sylva Bernardová

V neděli 13. května se u Panny Marie Pomocné, Ochránkyně nenarozených, ve Zlatých Horách, sešlo více než 1500 účastníků pouti rodin k svátku matek. Poutní mši sv. sloužil ostravsko-opavský biskup František Lobkowicz s nejméně patnácti kněžími a jáhny. Ve své promluvě velmi krásnými a jasnými slovy vyjádřil uznání obětavým matkám a rodičům vůbec, odsoudil zlo umělých potratů a nevyhnul se ani otázce eutanázie. Vyzval přítomné, aby nebyli lhostejní k otázkám ochrany lidského života od početí do přirozené smrti.

Měla jsem možnost přede mši sv. poutníkům podat informace o práci Hnutí Pro život ČR a poděkovat jim za to, že přišli se svými dětmi a vnuky na toto místo, zasvěcené modlitbám na ochranu života. Poslanec JUDr. Ing. Jiří Karas účastníky informoval o vyhlášené Deklaraci práv počatého dítěte a o letošním Pochodu pro život. Vyzval k účasti na Pochodu v příštím roce. Velmi praktickou a potřebnou informaci o kurzech přirozeného plánování rodičovství sdělily přítomným MUDr. Fridrichová z ostravské Poradny pro PPR a MUDr. Lázníčková z brněnského CENAPu.

Druhá hlavní pouť se ve Zlatých horách konala v sobotu 11. srpna. Mezi poutníky nechyběli ani Poláci a Němci. Přijel i německý kardinál Joachim Meisner. Na přání rektora kostela Panny Marie Pomocné P. Stanislava Lekavého přijal otec kardinál přede mši sv. přítomné zástupce organizací, hájících právo nenarozených dětí na život. Au-

dienci byl přítomen i ostravsko-opavský biskup František Lobkowicz. Každý zástupce měl možnost něco povědět o práci organizace, kterou zastupoval. Za HPŽ ČR jsem hovořila o našich akcích a cílech v duchu našeho mota „matkám pomoc, dětem život, veřejnosti pravdu“ (legislativní snahy, spolupráce s organizacemi na mezinárodní úrovni, Pochod pro život, vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte, osvětová činnost, podpora přirozeného plánování rodičovství). Zástupci pro-life organizací měli rovněž možnost představit svou činnost poutníkům.

Na konci mše sv. vyzval biskup Lobkowicz k podepsání petice proti registrovanému partnerství. P. Stanislav Lekavý poděkoval všem za společnou modlitbu za ohrožené nenarozené děti na tomto zasvěceném místě, za ochranu života od početí.

Hnutí pro život a kultura života

PhDr. František Vavruška

Snaha o plné uznání práva na život všech nenarozených dětí patří jistě ke kultuře života, opak ke kultuře smrti. Myslí si však, že podpora kladného vztahu k rodičovství se nemůže oddělovat od požadavku optimální spravedlnosti sociální. Tento požadavek přesně formulují papežské sociální encykliky, pro naši současnou situaci pak list ČBK k sociálním otázkám v ČR Pokoj a Dobro.

Vím, že zatím nelze u nás prosadit zákonem úplný zákaz umělých potratů a budeme asi muset umět přivítat byt s výhradami i částečné zhumanizování dosud platného zákona, ale musíme též s tím požadovat, aby činnost v rodině byla uznána i společensky a toto uznání se projeví i v jejím finančním ocenění

(Pokoj a Dobro, 51). I to zřejmě patří ke kultuře života.

Slyším různé úvahy a rozpaky nad tím, jak zajistit prostředky na podporu bydlení rodin s nižšími příjmy. Snaha pomoci v tomto případě je velmi chválná, ale já ji vnímám jako pláštík k zakrytí hanby, že poctivě pracující muž není schopen vydělat na slušné bydlení své rodiny. Musím tedy pochybovat o spravedlnosti mezd, které by měly umožňovat pracujícímu člověku postarat se o svoji rodinu (Mater et Magistra, 71; Pacem in terris, 20). Bytové potíže jistě nejsou jedinou ani hlavní příčinou rozhodování se pro potrat - neomlouvají také tento těžký hřích - ale mají závažný dopad na manželství a porodnost.

Křesťanské společenství Praha ve spolupráci s Cenap Brno

pořádá víkendový kurz

PŘIROZENÉHO PLÁNOVÁNÍ RODIČOVSTVÍ A VÝCHOVY K RODIČOVSTVÍ

Termín: 19.-20.10., 9.-10.11., 7.-8.12.2001 (pátek 17-19 hod., sobota 9-17 hod.)

Místo: prostory KS Praha, Kotlaska 5, Praha 8

Kurz probíhá s využitím materiálů vypracovaných kolektivem psychologů, pedagogů a lékařů - gynekologů německé Pracovní skupiny PPR a rakouským Institut für Ehe und Familie. Vedoucí kurzu je brněnská gynekoložka MUDr. Ludmila Lázníčková. Kurz je podpořen ČBK, program sexuální výchovy je podpořen granty ministerstva školství. Po absolvování základní části kurzu a složení zkoušky z teoretických znalostí je možné pokračovat v instruktorské části v lednu - březnu (dubnu) se závěrečnou zkouškou na podzim 2002.

Základní část: Principy PPR s důrazem na symptotermální metodu, použití PPR ve zvláštních situacích (nemoc, směny, kojení, vysazení hormonální antikoncepce), atd.

Instruktorská část: Orientace v nedostatečných záznamech, poradenská a přednášková činnost, příprava snoubenců

Bližší informace:

CENAP, Trnitá 8, 602 00 Brno, tel. 05-43254891, e-mail: cenap@volny.cz

Křest nenarozených?

P. Pavel Mayer OP

Křest, brána ke svátostem, je ke spáse tak nutný, že musí být přijat buď skutečně, nebo touhou. Jím jsou lidé zbaveni hříchu, znovuzrozeni v děti Boží a trvalým znamením připojeni ke Kristu a včlenění do Církve. Platně se uděluje pouze omytím pravou vodou spolu s náležitou slovní formou (Can. 849): *N, já tě (vás) křtím ve jménu Otce i Syna i Duha Svatého.*

Nutnost křtu ke spáse vede přirozeně k otázce, zdali je možné a potřebné křtít děti ještě před narozením, zvláště, jsou-li ohrožené potratem. Za normálních okolností jsou podle církevního práva rodiče povinni dbát na to, aby jejich děti byly pokřtěné v prvních týdnech po narození (Can. 867 par. 1). Je-li však narození živého dítěte ohroženo, ať už ze zdravotních důvodů nebo kvůli rozhodnutí matky pro umělý potrat, mění se situace. Dítě, které je v nebezpečí smrti má být pokřtěno bez průtahů (Can. 867 par. 2) a to i proti vůli rodičů (Can. 868 par. 2).

Lze však křest před narozením fakticky provést? Pokud je dítě již potrácené, může se křtít, jestliže plod ještě žije a jestli je to možné (je-li po ruce pravá voda a někdo, kdo má úmysl křtít) (Can. 871). Pokud je ohrožené dítě ještě v lůně matky, k pokřtění nestačí úmysl a křtící slova matky a omytí plodovou vodou. To proto, že plodová voda není pravou (přirozenou) vodou, ale tělní tekutinou. Aby mohlo být v takovémto

případě dítě pokřtěné, musel by k němu být zjednán zvenčí přístup (např. operací, či injekční stříkačkou...). To je ovšem spojené s rizikem pro ženu a nutně to vyžaduje její souhlas. Pokud by však maminka souhlasila a lékař se uvolil tento zákrok provést a s úmyslem křtít by vykonal svátostné znamení, dítě by bylo platně, a v případě nebezpečí smrti i dovoleně, pokřtěné.

V této souvislosti je třeba ještě dodat, že i nenarozené dítě může být pokřtěné křtem touhy. V takovém případě jde pochopitelně o touhu implicitní t.j. nevyjádřenou. Jen Bůh ví, které děťátko touhu po křtu má a které nikoliv. I duše nenarozeného dítěte může „řici“ Bohu před blížící se smrtí ANO, anebo ho pro celou věčnost odmítnout. Není tedy samozřejmé, že všechny duše potrácených dětí jdou do nebe. Proto, když není možné nenarozené dítě pokřtít, má velký smysl modlitba a obětování Mše svaté za jeho spásu.

Z vašich dopisů

K informační kampani HPŽ ČR - viz oběžník 01/01

Jsem bez nadsázky nadšen, že vedle letáček obsahujících reklamu na mobilní telefony a zaručeně výhodné zájezdy do zahraničí v prostředcích hromadné dopravy mohou vidět i Vaše informace. . . Neznám (za pouhých třináct let své praxe) jediného člověka, kterého by minulo prokletí v osobním životě poté, co se mu dítě prostě „nehodilo“. To je ovšem jen malá část kruhové výšece.

Dítě je od prvního vynechání pravidelného termínu [menstruace] (kdy mu je přibližně čtrnáct dnů) schopno dokonale vnímat veškeré pocity matky, otce (na to nestačí ani univerzitní vzdělání, nicméně opět ověřeno v praxi). Je-li od prvopočátku přijímáno s láskou, dítě svojí neutuchající energií, smíchem a silnou obranyschopností organismu překoná lehce onemocnění, nad kterými my dospělí jen lomíme rukama. Jsou k tomu potřeba jen dvě maličkosti - láska matky a bezpečná náruč otce.

Dnes již z tohoto světa odešlo mnoho vážených mužů zvučných jmen, kteří měli 1 (slovy jedno) dítě, aniž jejich manželky musely pomýšlet na vraždu nenarozených, příp. na „největší vynález dvacátého století“, jímž je mnohdy nazývána hormonální antikoncepce. Nebyli totiž hlupáci a věděli, že jedenkrát budou ze svého života předkládat účet. Což si uvědomovali již ve dvaceti, zatímco nám je vlastní spíš „nevaž se, odvaž se“.

Považuji se za zdravého mladého muže, nicméně dovolím si tvrdit, že jediné přirozené metody regulace početí lze považovat za společensky únosné. A ženy pak nádherně kvetou, to mi věřte.

J.

Svědectví

Je mi čtyřicet let, jsem dvacet let vdaná a mám dva syny (16 a 18 let). Bůh mi před rokem svěřil ještě jeden život. Tak jednoduché, jak tato věta zní, to ale nebylo.

Těhotná jsem nesměla být z vážných zdravotních důvodů, takže jsem každý týden vyslechla důvody k interrupci, o své nezodpovědnosti vůči sobě a těm, které jsem přivedla na svět. Po čase se zjistilo, že dítě bude postižené a laboratoře a ambulance mě naháněly a volaly k zodpovědnosti. Musela jsem podepsat několik prohlášení se svědky, že si uvědomuji, že riskuji život a vím, že porodím dítě, které nebude schopno plnohodnotného života. Pro dosti špatný zdravotní stav jsem nakonec nechodila ani do práce, což mi paní doktorka často zdůrazňovala.

Nejhorší na tom bylo pro mne samotnou, že jsem byla lidsky na to sama. Sama, s Bohem - Stvořitelem. Chystala jsem se na smrt, ale s velkou obavou, že to malé

postižené stvoření přežije a kdo se bude o něj starat? Ani na toto jsem nedostala odpověď. Přála jsem si, aby si nás dobrý Bůh vzal oba - mě i dítě.

V den porodu, kdy jsem byla zase sama s Kristem na kříži, museli holčičku vzít císařem, aby přežila, a mě nakonec uspat a tři hodiny dávat dohromady. Dnes mám ještě návrh na několik operací. Jsem Pánu vděčná za každý den, kdy mě tady nechává se o holčičku starat. Jsem velice ráda, že až do dnešního dne mi dobrý Bůh dal sílu ke všemu, co prožívám.

Moc bych si přála, kdybych tím, že žiji, pomohla zachovat život ještě i jiných - nevinných. Vím sama nejlíp, že to každá žena nemá ideální, někdy hodně těžké, ale vnitřní pokoj při pohledu na spokojené přijaté dítě nic nevynahradí. Lékaři by měli zvážit všechna ta vyšetření, se kterými více ublíží, než pomohou mamince i děťátku.

Mám pocit, že o ekonomické stránce mluví ti, co právě nestrádají a nemusí počítat. Když Bůh dá život, dává i vše potřebné. Cítím, že se stará se mnou. Nikdo si nemůže doma stěžovat, že je o něco ošizen, protože holčičku máme. Jsme tam, kde jsme byli, akorát cítím více blízkost Boží a pomoc. Otec přijal svou ZDRAVOU dceru až po narození. Je to jeho věrná podoba, do dneška dělá její dobrota - je tady za andílka - s chlapama divy.

A.

Zamyšlení

V poslední době jsem se setkala s několika maminkami, které v podstatě všechny popisovaly své zkušenosti s lékaři ne zrovna kladně. Dá se říci, že byly různými způsoby manipulovány, jaká vyšetření jako nastávající matky MUSÍ podstoupit. Ve čtyřech případech doporučili lékaři potrat vzhledem k výsledkům vyšetření a k „možným vadám“, jednou byl bohužel i proveden. Zbývající tři děti se narodily živé a zdravé (i přes 1x „jisté“ poškození mozku!). Ale těch zbytečných nervů a vnitřních bojů, které matky musely během těhotenství přestát místo klidného a radostného těšení se na miminko. Ne vždy je totiž okolí oporou.

Myslím si, že kdyby matka nevěděla nic o „poškození mozku“, prožila by několik měsíců těhotenství bez neustálého stresu (naléhání lékařů na potrat), nemuselo by dojít k předčasnému porodu a matka by i teď, když se dítě projevuje normálně, je stále nepozorovala a neporovnávala s ostatními, zda se přece jen něco neobjeví. Radovala by se čistě a drobných odchylek by si vůbec nevšímalá.

V dnešní době, kdy převládá názor - „na život má nárok jen zcela jistě zdravý plod“, není lehké jít proti proudu.

L.K.

Abychom Vám přiblížili způsob jednání na mezinárodní úrovni v různých důležitých otázkách, přetiskujeme se svolením dvě kapitoly z knihy „Svědék naděje. Životopis papeže Jana Pavla II.“ (George Weigel, **Svědék naděje, Práh – Martin Vopěnka, Praha 2000.**). Text čtivou formou přibližuje současný boj v otázkách tzv. reprodukčních práv (rozuměj práva na potrat).

Konfrontace v Káhiře

George Weigel

Konfrontace z roku 1994 mezi papežem Janem Pavlem II. a vládou prezidenta Spojených států amerických Billa Clintona o světové populaci a plánování rodičovství byla nevyhnutelná a bylo ji možné předvídat již v létě 1992.

Guvernér Clinton a senátor Al Gore, který s ním kandidoval na viceprezidenta, vyjadřovali v roce 1992 nejradikálnější názory na řešení „sociálních problémů“ v celých amerických dějinách a vyslovili se pro federální financování potratů na požádání kdykoliv v průběhu těhotenství. Odsuzovali rovněž „explozivní populační růst ve třetím světě“ a slibovali použití federálních finančních prostředků na fondy „k většímu plánování rodičovství“ v programech zahraniční pomoci Spojených států. V den, kdy byl Clinton uveden do funkce prezidenta, 20. ledna 1993, podepsal pět úředních příkazů k rozšíření amerického angažování se v záležitosti potratů na přání a jejich financování. Za čtyři dny publikoval vatikánský deník *L'Osservatore Romano* komentář, v němž byl „obrozený“ Clinton obviněn z toho, že nedodržel svůj slib z kampaně, že „se postaví do cesty smrti a násilí na nevinných bytostech“.¹ Byla to první salva v historicky nejvážnějším střetu mezi Svatým Stolicem a vládou

Spojených států amerických.

Konfrontace měla mezinárodní charakter. Celkový program Clintonovy vlády na Světové konferenci o obyvatelstvu a vývoji v Káhiře v září 1994 byl ambiciózní a souhlasili s ním i úředníci Fondu pro populační aktivity Organizace spojených národů (UNFPA) a hlavní mezinárodní nevládní organizace jako Mezinárodní federace pro plánování rodičovství. Nepokoušel se o nic menšího než definovat sexuální projev nezávisle na manželství nebo plození jako samonosné osobní a autonomní univerzální právo a v této souvislosti definovat právně vynutitelné univerzální lidské právo na potrat na požádání. Jednalo se částečně o to, čemu říkají politici „vyrovnávací účty“. Světová konference o populaci v Ciudad de México v roce 1984, silně ovlivněná Reaganovou vládou a inspirovaná smutným příkladem politiky komunistické Číny nucených potratů, již chtěl stát udržet kontrolu porodnosti, rezolutně prohlásila, že potrat není legitimním prostředkem plánování rodičovství. Aby oplatili svou porážku z Ciudad de México, angažovali se představitelé Spojených národů, evropských politiků a Američany vedené nevládní organizace, jež podporovaly v Káhiře americké názory,

¹ Redakční článek z 24. ledna 1993 byl přetištěn v OR [EWE], 27. ledna 1993, str. 1.

rovněž v jednom výrazném aspektu mezinárodní politiky po studené válce – ve využívání mezinárodních institucí a mezinárodního práva k dosažení politických cílů, kterých nebylo možné v některých zemích dosáhnout normálními demokratickými postupy.

Potíže, s nimiž se v tomto zápase potýkal Svatý Stolec si můžeme výstižně ilustrovat na setkání arcibiskupa Jeana-Louise Taurana a státního podsekretáře Timothyho Wirtha, bývalého senátora Spojených států a dlouholetého stoupenky kontroly populace, který byl nyní ve státním departementu odpovědný za „globální záležitosti“. Psací stůl v kanceláři podsekretáře Wirtha zdobil „stromek ověšený kondomy“. Při návštěvě arcibiskupa Taurana 16. listopadu 1993 byl stromek odstraněn, ale to bylo vše, čeho se dosáhlo. Wirth začal rozhovor s Tauranem tím, že se zmínil o vážném problému dětí ve Spojených státech a jinde po světě, které mají děti. Arcibiskup, toužící po tom, aby našli nějaké společné téma, souhlasil s tím, že se jedná vskutku o problém, a to takový, který jen zdůrazňuje nutnost spolupráce vlád s církví, protože součástí řešení je nepochybně morální výchova. Podsekretář Wirth s tím odmítl souhlasit. Jedná se o biologickou záležitost, tečka. „Mladí lidé musejí poznat svá těla,“ shrnul celou debatu na závěr. Morální ohledy a mo-

ralní výchova jsou irelevantní.² Wirthovy názory nebyly ve vládě, která se zřejmě domnívala, že populační kontrola je odpovědí na jakékoliv množství problémů, ojedinělé. Správce Agentury Spojených Států pro mezinárodní rozvoj J. Brian Atwood bránil nový pětiletý grant – 75 milionů amerických dolarů Mezinárodní federaci pro plánování rodičovství – tím, že „jádem“ nedávného chaosu v Somálsku, do něhož byly tehdy zapleteny Spojené státy, je přelidnění. Není jasné, jak by mohla být země se sedmi miliony obyvatel a se značně větší rozlohou než Kalifornie pokládána za „přelidněnou“. Atwoodovo tvrzení jen ilustruje, jak zmatené názory na problém přelidnění „panují“.³

Pohled z papežského apartmá

Jan Pavel II. zastával názor, že nadcházející konfrontace na Světové konferenci o obyvatelstvu a rozvoji se zaostří na několik aspektů krize humanismu devadesátých let.

Jak katolicismus chápal po tisíciletí, společně s dalšími velkými světovými náboženstvími, je potrat vnitřně zlým činem, který zabíjí dítě a vážně škodí jeho matce, otci, člověku, jež jej provádí, a společnosti jako celku. Potrat, tvrdil papež, není záležitostí sexuální morálky, ale lidských práv. Morálním těžištěm de-

² Autorovo interview s arcibiskupem Jeanem-Louisem Tauranem, 18. března 1997.

³ Věhlasní demografové se domnívají, že nic takového jako „přelidnění“, jež ostatně nebylo nikdy vědecky definováno, neexistuje. Tito badatelé tvrdí, že to, co jsme navyklí pokládat za příznaky „přelidnění“ – nemoce, hlad a vysokou dětskou úmrtnost – je vhodnější připisovat chudobě a hmotnému nedostatku. K tomuto problému viz Amartya Sen, „Population: Delusion and Reality“, a Nicholas Eberstadt, „The Premises of Population Policy: A Reexamination“, v *The Nine Lives of Population Control*, v edici Michaela Cromartieho (Grand Rapids, Eerdmans 1995). V průběhu třech let před Káhirskou konferencí naznačovaly vlastní demografické plány OSN, že v roce 2040 se populační růst zastaví a poté začne počet obyvatelstva klesat. (Viz Nicholas Eberstadt, „World Population Implosion?“, *The Public Interest* 129 (podzim 1997), str. 3-22.

baty o potraty byl starý zákaz zabíjení nevinných, nikoliv až další příkaz Desatera žít čistě. Prohlašovat toto vážné zlo za „právo“ nejen znehodnocovalo jazyk, ale ohrožovalo i platnost mezinárodního práva. Papežův výrazný feminismus i jeho rozsáhlé pastorační zkušenosti vedly rovněž k jeho přesvědčení, že potrat na přání – potrat jako jedna z položek na vztahy mezi ženami a muži, protože poskytuje technologické „řešení“ pro nezodpovědné a bezohledné muže. Rozsáhlé celosvětové zkušenosti církve v poskytování zdravotních a poradních služeb ženám, které se ocitly v nechtěném těhotenství, ukazovaly, že vztah mezi bojem za rovnoprávnost žen a potratem na přání není tak jednoduchý, jak se někteří lidé domnívali.

K Amerikou vedenému nátlaku v Káhiře na mezinárodní uznání práva na potrat došlo rovněž za neklidných historických okolností. Jak se ve středovýchodní Evropě vynořovaly rodící se demokracie z trosk totalitarismu, naléhal na ně papež, aby neprožívaly své nově získané svobody v povrchní představě svobody jako autonomie, kterou rychle rozpoznal jako novou hrozbu svobodné společnosti. Zdálo se, že jediná světová supervelmoc, Organizace spojených národů, některé evropské vlády a finančně dobře zajištěná skupina mocných nevládních organizací dávají dohromady jakousi alianci, aby uchovaly toto chybné pojetí svobody v mezinárodním právu ve jménu „práva na plzení“. Byla to bitva, do níž nebylo možné se nezapojit.

Univerzální pastýř početně vzrůstající církve ve třetím světě si byl vědom

ještě dalšího rozměru tohoto problému. Konferenci v Káhiře hrozilo, že se stane dalším příkladem toho, jak průmyslově vyspělé země vnucují svou politiku a své chápání morálky zemím třetího světa, používající jako zbraně hrozby zastavení zahraniční pomoci. To vedlo k další formě korupce v Organizaci spojených národů, v instituci, do níž Svátý Stolec i nadále vkládal značné naděje.

Zde se nejednalo jen o další neshodu Svátého Stolce s vládou nějakého státu. Byla to klíčová záležitost otázky lidských práv devadesátých let, a odehrávala se na globálním jevišti. V každých kulturních dějinách se často vynoří nějaký velký problém, jenž si vyžaduje řešení. Ve Spojených státech 19. století bylo tímto problémem otroctví, stejně jako jím byl problém Židů pro Německo třicátých let. Pro Jana Pavla II. byl takovým problémem budoucí svobodné společnosti a vznikající celosvětové kultury potrat. Jakmile začala být všeobecně přijímána premisa, že život je snadno ožehavý, byla dalším zákonitým krokem smrtelná logika, jež postupně vedla k zabíjení nenarozených dětí, eutanazii, genetické manipulaci a donucovací politice reprodukce. Došlo k tomu ve vyspělých průmyslových demokraciích, kde legalizovali manipulaci se životem intelektuálové tvrdící, že člověk nemá žádné vrozené morální pravdy.⁴ Všechny tyto záležitosti jsou nevyhnutelně politické povahy, protože se zabývají tím, co kdysi Aristoteles definoval jako ústřední problém politiky; Jak to zařídit, abychom dokázali společně žít?

Otázkou pro nastávající konferenci

⁴ Viz například Peter Singer, *Rethinking Life and Death: The Collapse of Our Traditional Ethics*, (New York, St. Martin's Press 1995).

v Káhíře bylo, co znamená v této úctyhodné formulaci „my“.

Dodatečný argument

Devatenáctého března 1994 poslal Jan Pavel osobně podepsaný dopis hlavám všech států na světě a generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. Začínal ubezpečením, že církev podporuje probíhající „Mezinárodní rok rodiny“ vyhlášený OSN a „povinnost civilních úřadů... podporovat harmonický rozvoj rodiny“, základní lidské instituce, jejíž prosperita je spojena s důležitými problémy morálky a duchovnosti. Právě z tohoto důvodu, pokračoval papež, ho návrh dokumentu pro Káhírskou konferenci „nepříjemně překvapil“. Je tu „důvod k obavám, že povede k morálnímu úpadku s vážnými důsledky pro lidstvo...“.

Ekonomický vývoj byl otázkou prvořadého zájmu ve větší části světa, a proto se měl stát rovněž tématem Káhírské konference. V návrhu dokumentu pro Káhíru, který se takřka výhradně zabýval propagačí „naprosto individualistické“ představy o lidské sexualitě, a to až do té míry, že se nyní „manželství jeví jako cosi překonaného“ byly však problémy ekonomického rozvoje „téměř úplně opomíjeny“. Kdo má oprávnění, ptal se Jan Pavel, učinit takovou věc? „Rodina je součástí dědictví lidstva!“ Navíc Všeobecná deklarace lidských práv jasně konstatuje, že rodina je „přirozenou a základní skupinou společnosti“ (článek 16,3). Bylo více než ironií, že v roce, jenž byl vyhlášen jako rok rodiny, má být rodina pokládána za něco postradatelného.

Návrh „všeobecného mezinárodního uznání zcela neomezeného práva na potrat“ byl dalším vážným morálním problémem návrhu dokumentu pro Káhíru. Dokument „vzbuzuje nepříjemný dojem, že si cosi vynucuje: jmenovitě životní styl, jenž je typický v jistých okrajových částech průmyslově vyspělých společností, které jsou hmotně bohaté a sekularizované“. Jedná se o imperialismus nového a velmi nebezpečného typu.

Nakonec požádal Jan Pavel hlavy států, aby myslely na budoucnost. Návrh dokumentu nabízel mladým lidem model „společnosti věcí a nikoliv osob“. Sebeovládání, sebeobětování a smysl pro zodpovědnost jsou pokládány za „pojmy... patřící do jiné doby...“. Světoví vůdci zbavují mladé lidi „smyslu života“, protože je odmítají naučit „povinností vyplývajícím z toho, že jsme vybaveni inteligencí a svobodnou vůlí.“⁵

Populace a rozvoj jsou nepochybně vážnými záležitostmi, napsal Jan Pavel na závěr. Nelze se však jimi seriózně zabývat bez „smyslu pro posvátnost života“ a pochopení lidské „schopnosti milovat a obětovat se pro jiné“. Právě tyto věci v návrhu dokumentu pro Káhíru chyběly.⁵

Den před formálním rozesláním dopisu se Jan Pavel setkal s paní Nafis Sadikovou, pakistánskou předsedkyní Fondu pro populační aktivity, která měla hrát na Káhírské konferenci důležitou roli. Jan Pavel jí předal dlouhý seznam námitek k návrhu dokumentu pro Káhíru a pokoušel se jí vysvětlit, jak prohlásil později, učení církve: „Nechtěla o tom

⁵ Jan Pavel II., „Dopis hlavám států“, v OR [EWE], 20. duben 1994, str. 1, (kurzíva v originále).

⁶ Autorův rozhovor s papežem Janem Pavlem II., 13. prosince 1997.

diskutovat.“⁶ Když po letech Nafis Sadiková popisovala novinářům rozzlobeného, agresivního papeže, byl to popis, jenž nedával smysl nikomu, kdo se někdy s papežem setkal nebo s ním pracoval. Na důkaz svého svědectví paní Sadiková záměrně zkreslila jak práci agentury, kterou sama vedla, tak důsledky návrhu dokumentu pro Káhiru v rozhovoru s papežem, a šla tak daleko, že dokonce tvrdila, že UNFPA nemá s potraty vůbec nic společného.⁷ Závěr o jejím pětáctyřicetiminutovém rozhovoru s papežem – „Nemá rád ženy. Očekávala jsem, že projeví trochu víc sympatií k utrpení a smrti.“ – byl přímo bizarní.⁸

Následující týden byl každý vyslanec akreditovaný u Svatého Stolce zavolán na krátké setkání, kde jim kardinál Sodano, státní tajemník, kardinál Etchegaray, prezident Papežské rady pro spravedlnost a mír, a arcibiskup Tauran detailně vysvětlili námitky Vatikánu na návrh dokumentu pro Káhiru. To, čemu se diplomaticky říká „podrobná a otevřená výměna názorů“, si zřejmě některé kruhy nepřály. Vyslanec Spojených států amerických u Svatého Stolce nedávno obdržel zprávu z kanceláře státního podsekretáře Timothyho Wirtha, zdůrazňu-

jící, že Spojené státy budou v Káhiře prosazovat neomezené právo na potrat, ale navrhuující, že není nutné se o tom „hostitelské zemi“ zmiňovat, pokud by se zdálo, že na to bude reagovat negativně.⁹

Urážky v New Yorku, chirurgický zákrok v Římě

Konfrontace se pak přesunula do New Yorku, kde se od 4. do 22. dubna konalo třetí zasedání komise připravující Káhírskou konferenci (v žargonu Prep-Com III). Podsekretář Wirth a jeho zahraniční spojenci se postarali o to, aby nedošlo k žádné otevřené výměně názorů, jež by mohla vést v nějakým výraznějším změnám v návrhu dokumentu pro Káhiru. Předsedou Prep-Com III, stejně jako jím měl být i na samotné konferenci, byl Dr. Fred Sai, představovaný obvykle jako „zástupce Ghany“, ale mimo svou funkci v OSN byl i prezidentem Mezinárodní federace pro plánování rodičovství. Když monsignore Diarmuid Martin z Papežské rady pro spravedlnost a mír, delegát Svatého Stolce na tomto zasedání, kritizoval návrh dokumentu za jeho etickou mělkost, vynadal mu Dr. Sai veřejně ze svého křesla a vznesl obvinění,

⁷ Tento vzor špatného pochopení – či přímo lhaní – byl charakteristický pro předchozí vzájemné působení zástupců UNFPA a představitelů Svatého Stolce. (Autorovo interview s monsignorem Peterem Elliottem, 22. září 1997).

⁸ Ve svém memorandu paní Sadikové Jan Pavel zdůraznil, že to, „co církve nazývá odpovědným rodičovstvím není otázkou neomezeného plození“, ani se nezakládá na „nedostatku uvědomění si problémů spojených s výchovou dětí“. Církve spíše hledá „posílení úlohy manželských párů při moudrém a odpovědném využívání své nezcizitelné svobody, přičemž by braly v úvahu nejen sociální a demografické skutečnosti, ale i morální kritéria“. Papežovo memorandum paní Sadikové lze nalézt v *Origins* 23:31 (31. března 1994), str. 716-719.

K rekonstrukci tohoto setkání Nafisou Sadikovou viz Bernstein a Politi, *His Holiness*, str. 517-524. Její líčení silně naznačuje, že si autorka důkladně nepročetla návrh dokumentu pro Káhiru. Její vzpomínky na setkání mohou být rovněž ovlivněny skutečností, že její program v Káhiře neprošel, a to i díky Janu Pavlu II.

⁹ Odtajněné memorandum vyslanci Spojených států u Svatého Stolce z 21. března 1994.

že se Vatikán pokouší vnutit světu své představy o sexuální morálce. Saiovým výrokům se dostalo hlučného potlesku z galerie naplněné stoupenci kontroly populace. Na dřívějším zasedání přípravné komise Káhirske konference kritizovala norská předsedkyně vlády Gro Harlem Brundtlandová Vatikán, „malý stát bez skutečných obyvatel“ za to, co pokládala za systematické obstrukce. Katolické konferenci Spojených států amerických, nevládní organizaci zaregistrované u OSN, nebyl poskytnut prostor, aby mohla v OSN uspořádat seminář, a organizátorům této akce bylo znemožňováno poskytovat o tomto semináři informace.¹⁰

Prep-Com III vytvořila pro Káhirske konferenci naprosto radikální návrh. Pouze šest ze 118 stran bylo věnováno údajně hlavnímu tématu konference „populaci a ekonomickému rozvoji“. Zbytek dokumentu se zabýval nástinem revoluce v životním stylu posvěcené a prosazované mezinárodním právem. „Manželství“ bylo v dokumentu zcela opomíjeno. Jediná zmínka se o něm objevila v pasáži odsuzující „donucování a diskriminaci v politice a praxi spojených s manželstvím“. Dokument hovořil o „manželství v různých formách“, ale neříkal nic o důležitosti rodiny zakořeněné ve stálém manželství pro fyzické a duchovní dobro dětí. Návrh dokumentu se rovněž nezabýval přirozeným a morálním svazkem mezi rodiči a dětmi a jeho důležitostí pro dosažení tak důle-

žitých cílů, jako je vzdělání dětí a zdravotní péče o ně. Dokument též oslaboval morální vztah mezi rodiči a dětmi tím, že pokládal sexuální aktivitu po pubertě za „právo“, jež lze využívat podle přání, a tvrzením, že hlavními poradci mladých lidí v sexuálních záležitostech by měly být státní instituce zabývající se porodností a „zdravotní péčí“.

Dokument byl plný orwellovských eufemismů: státem vynucované plánování rodičovství bylo „regulací porodnosti“, potrat na požádání se proměnil v „bezrizikové mateřství“ a „právo na plození“. A co bylo ještě zlověstnější, návrh dokumentu doporučoval rozsáhlý program zasahování státu do „práva na plození“ a plánování rodičovství. Státy měly nahradit výsadní práva rodičů při výchově dospívajících dětí a zajistit, aby pracovníci ve zdravotnictví měli správné „přístupy“ ke svým mladistvým pacientům. Vlády byly vyzývány, aby „využívaly zábavní programy v rádiu, televizi, divadlech a jiných tradičních sdělovacích prostředcích“ k propagaci akčního programu návrhu dokumentu. Měly rovněž zavádět programy, jež by „se dostaly k mužům v zaměstnání, doma a na místech využívaných k rekreaci“ a k dospívajícím chlapcům „ve školách, organizacích pro mládež a na místech, kde se shromažďují“. V životě neměla být jediná oblast – domov, pracoviště, tělocvičny, diskotéky -, kam by nezasahovala propagace programu, jež byl v dokumentu nazýván „právem na plození“.

¹⁰ Viz Dennis Proust, „Hostile U. N. Prep Session“, *Catholic New York*, 21. dubna 1994. Tato rekonstrukce přípravné komise III je rovněž založena na autorových interview s dvěma členy delegace Svatého Stolce, monsignorem Diarmuidem Martinem a paní Gailou Quinnovou, krátce po skončení Káhirske konference.

¹¹ Výše uvedené citace jsou převzaty z „Návrhu závěrečného dokumentu konference“, vytvořeného přípravnou komisí III jako pracovní text pro závěrečnou zprávu Káhirske konference.

a s ním spojených zdravotních problémů.“ Lidé, kteří se domnívali, že tento přístup k veřejné politice již skončil v roce 1989 na smetišti dějin, se zřejmě mylili.¹¹

Dva dny po ukončení Prep-Com III, na němž utrpěl Svátý Stolec drtivou porážku, blahorečil Jan Pavel ženu, jejíž život a smrt byly v ostrém protikladu k představám návrhu dokumentu pro Káhiru o manželství a rodině. Čtyřicetiletá Gianna Beretta Mollová, pediatrička a matka třech dětí, byla v druhém měsíci těhotenství, když se jí objevil na vaječnicích nádor. Měla na výběr tři možnosti. Chirurgické odstranění vaječníků a dělohy, což by jí zachránilo život, ale zabilo nenarozené dítě. Mohl být rovněž proveden zároveň potrat a nádor chirurgicky odstraněn, což by znamenalo že by snad ještě někdy mohla mít děti. Nebo bylo možné pokusit se odstranit nádor a zároveň uchovat těhotenství – což byla varianta, jež by vážně ohrozila její život. Rozhodla se pro záchranu nenarozeného dítěte a požádala chirurga, aby provedl operaci tak, aby nebyl plod poškozen. Nádor se podařilo úspěšně odstranit, ale jak doktorka Mollová věděla, čekal ji velmi obtížný porod. Několik dní před porodem řekla svému lékaři: „Budete-li muset volit, pak mám ve všem jasno. Rozhodněte se – a o to vás žádám – pro život dítěte.“ Gianna Ema-

nela se narodila 21. dubna 1962. Gianna Beretta Mollová zemřela na komplikace po porodu 29. dubna 1962 a 24. dubna 1994 byla blahorečena v přítomnosti svého manžela a dětí, včetně dvatřicetileté Gianny Emanuely. O čtyři dny později, 28. dubna, upadl Jan Pavel v koupelně. Přes noc zůstal v papežském apartmá a ráno byl odvezen na polikliniku Gemelli, kde mu byl chirurgicky implantován umělý kyčel, protože si při pádu vážně poškodil stehenní kost. Chirurgický zákrok se příliš nepovedl. Jan Pavel II., který vedl po téměř tři čtvrtiny století činnorodý život, už nikdy nemohl chodit tak dobře jako dříve.

Trvalo nějakou dobu, než si papež navykhl na nové fyzické okolnosti. Štouchal holí do přátel, kteří ho přišli navštívit, předstíral, že je to golfová hůl nebo puška, a točil s ní v ruce jako ve varieté před davem a účastníky jednou měsíčně, každou první sobotu, kdy se konal růženc v aule Pavla VI. Na setkání synody v říjnu 1994, kdy mu dost dlouho trvalo, než došel několik desítek metrů ke stolu předsedajícího, se podíval na shromážděné biskupy a pronesl nahlas větu, kterou řekl potichu Galileo o otáčení země kolem slunce: „*Eppur'si muove*“ („A přece se točí...“).¹² Stárnutí a přizpůsobování se novým fyzickým omezením však nebylo pro Jana Pavla snadné. „Býval jsem sportovec, to přece víte,“ pronesl

---

Zdálo se, že se hlavní část světového tisku o taktiku silné ruky, jež používala přípravná komise III, příliš nezajímá, nicméně zprávy o její práci se hojně objevovaly v podzemním tisku: jednostranně orientovaných aktivistických novinách a časopisech. Pokusy o objasnění orwellovského newspeaku návrhu káhirského dokumentu odmítl jeden z hlavních týdeníků Spojených států amerických jako „jezuitské zatemňování“ – což je jen jedním z mnoha příkladů antikatolického zaměření, jímž se vyznačovaly zprávy o Káhirské konferenci a procesu, jenž k ní vedl. (Emily MacFarquharová, „Population Wars“, *U.S. News and World Report*, 12. září 1994, str. 55).

¹² Viz Accattoli, Karol Wojtyła, str. 272.

¹³ Autorův rozhovor s papežem Janem Pavlem II., 22. ledna 1997.

jednou zadumaně, když se plnou váhou opíral o hůl.¹³

V bezprostředním období po chirurgické operaci kyčle pohlížel Jan Pavel na svůj život stejně, jako se díval na veškeré dějiny, to znamená, že v Prozřetelnosti nejsou žádné náhody. V tomto konkrétním případě cítil spojení mezi svou bolestí a konfrontací na nadcházející Káhirske konferenci. Křesťanským zápasem s tajemstvím kříže se zabýval 29. května na náměstí sv. Petra při první nedělní promluvě při modlitbě Anděl Páně po svém návratu z Gemelli. Nejprve poděkoval Kristu a Marii za „dar utrpení“, jež začal chápat jako „nezbytný dar“, a pak popsal své myšlenky v poslední době: „Za pobytu v nemocnici jsem o tom všem neustále přemýšlel. . . Chápal jsem, že musím vést Kristovu církev do třetího tisíciletí modlitbami, různými programy, ale viděl jsem také, že toto vše ještě nestačí: církev musí být vedena utrpením, útokem před třinácti lety (tj. Agcovým pokusem o jeho zavraždění) a touto novou obětí. Proč nyní, proč právě toto, proč v tomto Roce rodiny? Přesně z toho důvodu, že se na rodinu útočí. Musí se útočit na papeže, papež musí trpět, aby každá rodina a svět viděly, že existuje. . . vyšší evangelium: evangelium utrpení, jímž se připravuje budoucnost, třetí tisíciletí rodin, každé rodiny a všech rodin.“

Toto je svědectví, řekl Jan Pavel na závěr, které chce učinit „v přítomnosti nejmocnějších světa“.¹⁴

Od 29. května 1994 dále bylo stále více vidět v pontifikátu Jana Pavla II. křížovou cestu . . .

Mezitím byl prezident Bill Clinton tvrdě kritizován katolickými představiteli Spojených států amerických. I když Timothy Wirth tvrdil, že „s Vatikánem žádnou válku nevedeme“, objížděl podsekretář osobně hierarchii Spojených států a zaměřil se zvláště na kardinály. Bylo realistické předpokládat, že hledá slabý článek v opozici vůči přístupu Clintonovy vlády ke Káhirske konferenci. Žádný nenašel. Místo toho mu byl 29. května do Bílého domu osobně doručen dopis od šesti sídelních biskupů kardinálů Spojených států amerických, podepsaný rovněž předsedou biskupské konference Spojených států. Dopis odsuzoval vládní „podporu potratů, antikoncepci, sterilizaci a nové definice rodiny“, a vybízel prezidenta, aby změnil „destruktivní“ návrhy pro Káhirske konferenci. Následující měsíc přijala biskupská konference jako celek rezoluci, v níž preláti jako „náboženská vůdci a občané Spojených států“ prohlašují, že jsou „pobouřeni snahou naší vlády podporovat globální přijímání potratů“.¹⁵

Prezident Clinton přiletěl na začátku

¹⁴ Jan Pavel II., „Angelus for Trinity Sunday“, *OR [EWE]*, 1. června 1994, str. 8.

¹⁵ Prohlášení biskupů lze nalézt v *Origins* 24:9, (21. července 1994), str. 170-171.

Náboženská opozice k politice Clintonovy vlády v Káhiře se v žádném případě neomezovala na katolíky. Dvaadvacátého dubna jedenáct evangelických protestantských vůdců poslalo faxem do Bílého domu protestní dopis, v němž odsoudili kabelovou instrukci vyslancům Spojených států amerických v zahraničí, podle které měli vyvíjet tlak na zahraniční vlády, aby rozšířily přístup k potratům v programech UNFPA, jako „nepřípustné zneužití našeho diplomatického sboru k politickým cílům“. Protestantští vůdci se ptali prezidenta, jak může uvést do souladu třetí část své prezidentské kampaně, v níž slíbil, že se postará o to, aby potraty byly „bezpečné, legální a vzácné“, s politikou své vlády v Káhiře, která byla zaměřena přesně na opačné cíle.

června do Říma a 2. června hovořil s Janem Pavlem ve Vatikánu. Po audienci se prezident setkal se skupinou amerických seminaristů a řekl jim, že s papežem probírali globální situaci v celém rozsahu. Vzhledem ke všeobecně známému postoji Jana Pavla ke Káhirské konferenci to mnoha přítomným připadalo jako nevěrohodný popis toho, k čemu doopravdy došlo.

Devatenáctého června převážně z laiků sestávající výkonný výbor nově organizované Papežské akademie pro život, mezinárodní skupiny lékařů, etiků medicíny a filozofů, vydal prohlášení ke Káhirské konferenci. Jejím základem byl posudek akademie pokládáný za vědecky nenapadnutelný: „To, co se vyvíjí a umírá od početí až do posledních okamžiků života, je tatáž lidská bytost.“ Tento biologický fakt vedl k určitým morálním závěrům: „Tvrdíme, že každý člen lidského druhu je osobností. Starost, jíž projevujeme o každého jedince, nezávisí na jeho věku nebo nemocích jimiž může trpět. . . Práva osobnosti jsou *absolutně nezczitelná*. Oplodněné lidské vajíčko, fétus, nelze ani darovat ani prodávat. Nemůže mu být upíráno právo na postupný vývoj v lůně vlastní matky. Není možné jej jakýmkoliv způsobem zneužívat. Nikdo, dokonce ani otec nebo matka, mu nesmí brát život.“¹⁶

Mimořádná konzistoř kardinálů z celého světa, konaná 13.-14. června, vydala prohlášení, navržené neworským kardinálem Johnem O'Connorem, vyjadřující solidaritu s papežovým učením o povaze a právech rodiny „a jeho tvrzením, že rodinu nelze k ničemu nutit, zvláště ve

vztahu k problémům plození“. „Pomýlené sociální praktiky mnoha rozvinutých národů“, napsali kardinálové na závěr, „by neměly být podstrkovány chudým lidem světa“.¹⁷

Papežova kampaň

O osm dní později, 30. června, začal Jan Pavel svou kampaň na získání veřejného mínění, zacílenou na shromáždění opozice proti ničivým silám, jež hodlaly organizátoři a účastníci Prep-Com III vypustit v Káhiře. Nebyla to žádná mnoho-mluvná kampaň a nevyznačovala se ani vnější parádou demokratických politiků nebo mezinárodních reklamních kampaní. Sestávala z dvanácti desetiminutových projevů při audiencích v průběhu týdenních hromadných audiencí nebo během nedělních modliteb Anděl Páně. Nezvyšoval při nich hlas, ale dokázal pojmenovat etické omyly návrhu dokumentu pro Káhiru a definovat morální alternativu k volnomyšlenkářství, jež obsahoval, a tím se mu podařilo uvést do pohybu další hnutí odporu, tentokrát mezinárodního rozsahu, jež prokazovalo značnou sílu.

Mnohá témata byla důvěrně známá a zazněla již v dřívějších projevech při audiencích a v papežských dokumentech. V některých projevech však zazněly nové argumenty. Rozvíjely feminismus Jana Pavla a stavěly se proti stále se opakujícím falešným tvrzením o katolické sexuální etice. V každém případě však tyto projevy objasňovaly záležitosti, o nichž se Jan Pavel domníval, že budou v Káhiře projednávány.

¹⁶ „Deklarace Papežské akademie pro život“, OR [EWE], 29. června 1994, str. 1, (kurzíva v originále).

¹⁷ „Konference o populaci v Káhiře“, OR [EWE], 22. června 1994, str. 7.

Promluva při Anděl Páně 12. června zdůrazňovala právo na život jako nejdůležitější lidské právo a základ pro jakoukoliv smysluplnou konstrukci lidských práv.¹⁸

Při Anděl Páně 19. června Jan Pavel prohlásil, že „manželství jako trvalé spojení muže a ženy, kteří jsou připraveni se sobě navzájem odevzdat a stvořit nový život, není žádná sektářská představa, ale původní hodnota stvoření“. Ztráta této pravdy je „nebezpečná pro celé lidstvo“.¹⁹

Během hromadné audience 22. června Jan Pavel načrtl obrysy svého příznačného pojetí feminismu. Zdůraznil, že ženy nelze snižovat na objekt mužského potěšení, bránil rovnocenné právo žen na lidskou důstojnost a prohlásil, že občanská společnost a církve „musí přiznávat ženám rovnost a různost“.²⁰

Při modlitbě Anděl Páně 26. června Jan Pavel prohlásil, že sexualita má „ve službě lásce svůj vlastní jazyk a nemůže být prožívána na ryze instinktivní rovině“.²¹

Třetího července papež připomněl světu, že charakteristické rysy manželství-spojení osob, životní svazek a věrnost – jsou charakteristickými rysy Boží úmluvy, nikoliv pouhé smlouvy.²²

Při Anděl Páně 10. července Jan Pa-

vel prohlásil, že stabilní manželství má klíčovou důležitost pro dobro dětí, které se měly stát nejdůležitějším tématem Káhirske konference.²³

V promluvě při modlitbě Anděl Páně 17. července se postavil proti antikato-lické novinářské pomluvě, že církve ká-že „ideologii plodnosti za každou cenu“. Hlásá naopak manželskou etiku, v níž rozhodnutí, zda mít nebo nemít dítě, „není motivováno sobectvím nebo lehkomyšlností, ale rozvážnou, vědomou štěd-rostí, která zvažuje možnosti a okolnosti a především upřednostňuje práva nenarozeného dítěte“.²⁴

Při Anděl Páně 24. července odmítl papež donucovací nebo „autoritářské“ programy plánování rodičovství jako porušování základních lidských práv manželských párů.²⁵

Děti, řekl papež 31. července, jsou da-rem, jenž by měl být vítán, a který by ne-měl být nikdy rodiči zneužíván „k jejich osobním zájmům nebo uspokojení“.²⁶

Veřejné dimenze záležitosti potratu se staly námětem promluvy při Anděl Pá-ně 7. srpna. Žádný spravedlivý stát ne-smí povolit, aby se ze soukromého prá-va stal vražedný nástroj k soukromým cílům. Tam, kde stát neuznává morální nárok nenarozeného dítěte na ochranu, jsou podřívány základy veřejné sprave-

¹⁸ Viz OR [EWE], 15. června 1994, str. 1-2.

¹⁹ Viz OR [EWE], 15. června 1994, str. 1-2.

²⁰ Viz OR [EWE], 29. června 1994, str. 11.

²¹ Viz tamtéž, str. 1-2.

²² Viz OR [EWE], 6. července 1994, str. 1.

²³ Viz OR [EWE], 13. července 1994, str. 1.

²⁴ Viz OR [EWE], 20. července 1994, str. 1.

²⁵ Viz OR [EWE], 27. července 1994, str. 1-2.

²⁶ Viz OR [EWE], 3. srpna 1994, str. 1.

²⁷ Viz OR [EWE], 10.-17. srpna, str. 2.

²⁸ Viz OR [EWE], 24. srpna 1994, str. 2.

dlnosti.²⁷

Promluva při Anděl Páně 14. srpna byla návratem k feminismu. Diskriminace žen „v zaměstnání, kultuře a politice“ musí být odstraněna ve jménu „autentické emancipace“, která umožní, aby se ve veřejném životě plně uplatnil „ženský génius“.²⁸

A při Anděl Páně 28. srpna zahájil papež sérii filozofických postřehů. Radikální individualismus, prohlásil, je nehumánní a dehumanizující, a stejně tak i „sexualita mimo etický rámec“. To, co by měla Káhirska konference prosazovat, je „kultura odpovědného plození“.²⁹

Současně s touto krátkou lekcí ze sexuální etiky a rodinného života vyzval Jan Pavel svého tiskového mluvčího Joaquína Navarra-Vallse, aby zasáhl do veřejné debaty. „Měl byste jasně říci, co si myslíme,“ tak zněla papežova instrukce o úloze, kterou by měl hrát před Káhirska konferencí a v jejím průběhu.³⁰ Ke komu měl však Navarro hovořit? Nikoliv pouze k lidem, domníval se papež, kteří zmanipulovali Prep-Com III a urazili tam papežskou delegaci. Alternativou by bylo předložit případ světu. Navarro zahájil ve Vatikánu sérii tiskových konferencí, které brzy vedly k dalším šar-

vátkám se Spojenými státy americkými. Pětadvacátého srpna měl viceprezident Al Gore, který měl být v prvních dnech vedoucím delegace Spojených států na Káhirska konferenci, projev v Národním tiskovém klubu ve Washingtonu, v němž prohlásil, že „Spojené státy netoužily, netouží a nebudou toužit po mezinárodním prosazení práva na potrat“.³¹ Jednatřicátého srpna Navarro poukázal na skutečnost, že definice „zdravotní péče vztahující se k porodnosti“ včetně „ukončení těhotenství“, vznikla z iniciativy Spojených států amerických. „Návrh dokumentu, jehož hlavním iniciátorem byly právě Spojené státy americké, protičeí výroku pana Gorea,“ řekl na závěr Navarro.³² Byla to výtka veřejnému činiteli, která byla bezprecedentní. Nebylo však možné říci, že by Jana Pavla tento odklon od konvenční diplomatické zdrženlivosti Vatikánu nepotěšil.³³

Konference v Káhiře

Představa o Káhirska konferenci jako pútkce mezi Spojenými státy americkými a převážnou většinou světového veřejného mínění na jedné straně a izolovaným, prudérním a misogynickým Vatikánem na druhé straně byla otřese-

²⁹ Viz OR [EWE], 31. srpna 1994, str. 1.

³⁰ Autorovo interview s Joaquínem Navarrem-Vallsem, 18. prosince 1997.

³¹ „Remarks Prepared for Delivery by Vice-President Al Gore, National Press Club, Washington, D. C., čtvrtek, 25. srpna 1994“ (Washington, D.C.: Kancelář viceprezidenta), str. 8.

³² Citováno Christinou Gormanovou, „Clash of Wills in Cairo“, *Time*, 12. září 1994, str. 56.

³³ Autorovo interview s Joaquínem Navarrem-Vallsem z 18. prosince 1997.

Ke konfrontaci Gora s Navarrem došlo krátce poté, kdy koordinátor státního oddělení Spojených států amerických pro populaci obvinil Vatikán, že jeho nesouhlas s dokumentem pramení ze sexismu a z rozhodnutí církve upírat ženám právo na vzdělání. Podle paní Mitchellové je Svatý Stolec znepokojen „faktem, že konference volá po nové roli žen, po vzdělání dívek a po zlepšování postavení žen“.³⁴ (Deborah Zabarenková, „U. S. Works to Lower Volume on Population Debate“, Reuters World Service, 19. srpna 1994).

³⁴ Boyce Rosenberg, „Explosive Abortion Issues Refueled at Forum“, *Washington Post*, 6. září 1994, str. 1, 13.

na hned v prvních hodinách samotné konference. Pátého září se předsedkyně pakistánské vlády Benazir Bhuttiová – nesporně žena, nesporně s vysokoškolským vzděláním z Harvardu a nesporně významná politická osobnost – vyslovila již na začátku svého projevu na obranu „posvátnosti života“ a odsoudila návrh dokumentu za to, že se pokouší vnutit všem zemím „cizoložství, sexuální výchovu. . . a potrat“.³⁴ Obvinění, že úzkoprse sektářský Svatý Stolec je jedinou překážkou vypracování závěrečné zprávy konference, jejímž podkladem se měl stát návrh Prep-Com III, ztratilo veškerou zbývající věrohodnost. Nyní nastal čas k serióznímu jednání.

V následujících pěti dnech se delegáti pokoušeli dosáhnout konsenzu o jazyce konečné zprávy, týkající se potratů, rodiny a přístupu k adolescentní sexualitě.³⁵ Spojené státy americké začaly ze své předem ohlášené pozice, podle níž

musí závěrečná zpráva obsahovat potrat na požádání jako prostředek plánování rodičovství, ustupovat. Současně byly volně ventilovány antikatolické předpoklady, a to jak od delegátů, tak od aktivistů z nevládních organizací. Když se Gail Quinnová, americká členka delegace Svatého Stolce, pokoušela vysvětlit námítky Vatikánu na některé navrhované výrazy o potratech v návrhu závěrečné zprávy, byla vypískána. Dr. Sai, předseda konference, neučinil nic, aby tyto urážky zastavil a musel být napomenut delegátem z Beninu, že svoboda projevu je na konferencích OSN nedotknutelná. Když později Quinnová procházela kolem dvou amerických delegátů v sektoru přiděleném v konferenčním centru jen delegátům, zaslechla, jak jeden z Američanů říká druhému: „Támhle jde ta čubka.“ Miguel Trias z Kolumbie, vedoucí vládou sponzorované organizace plánování rodičovství, si postěžoval tisku, že

³⁵ Podobné mezinárodní konference jako v Káhiře pracují na principu konsenzu, kdy všichni účastníci musí souhlasit (nebo přinejmenším souhlasit, že nebudou formálně nesouhlasit) se vším, co je obsaženo v dokumentu, a teprve pak může být dokument přijat konferencí jako celek. Účastníci, kteří si nepřejí závěrečný dokument zablokovat a „zdrží se souhlasu“, jak zní diplomatický termín, mohou vyjádřit k závěrečnému dokumentu „výhrady“. Toto byla strategie využívaná v Káhiře Svatým Stolicem poté, kdy dosáhl na konferenci svých hlavních cílů. Vedoucí delegace Svatého Stolce řekl 13. září na závěr konference: „Svatý Stolec si přeje určitým způsobem připojit ke konsenzu, ale neúplným nebo částečným způsobem.“ Svatý Stolec pak dosáhl toho, že ke káhirské závěrečné zprávě byla „připojena poznámka“ o jeho výhradách. (Ke dvěma zásahům arcibiskupa Renata Martina v průběhu konference, o „připojení poznámky“ a řadě postřehů členů delegace Svatého Stolce v průběhu konference viz *Origins* 24:15, 22. září 1994, str. 257, 259-264).

³⁶ Barbara Crossetová, „Vatican Holds Up Abortion Debate at Talks in Cairo“, *New York Times*, 8. září 1994, str. A8.

³⁷ Poslední větší překážkou v průběhu devítidenní konference se stala „bezpečnost“ potratů. Pro Svatý Stolec, který se domnívá, že žádný potrat není „bezpečný“, protože jeho výsledkem je smrt nevinné lidské bytosti, to byla důležitá otázka. Návrh závěrečné zprávy sporným jazykem konstatoval, že za okolností, že se jedná o legální potrat, měl by být potrat „bezpečný“. To bylo pro Svatý Stolec z morálního principu nepřijatelné: pro delegáty Svatého Stolce to byla stejná terminologie, jako kdyby se řeklo, že tam, kde je ženská obrázka legální, měla by se vykonávat za pomoci novokainu. Po značném zápasení došlo nakonec ke změně a výsledná formulace zněla takto: „Za okolností, kdy potrat není proti zákonu, měl by být takový potrat bezpečný“. Zdálo by se, že se jedná jen o drobnou změnu, ale z hlediska Svatého Stolce nevyklučovala nová formulace vyhlídky na právní reformu a nepřisuzovala morální oprávnění existujícím permisivním zákonům o potratu.

se „tyto latinskoamerické země pokoušejí učinit Vatikán šťastným. Ale Vatikán nebyl za 2 000 let nikdy šťastný“.³⁶

Navzdory novinovým zprávám o porážce Vatikánu dosáhla vatikánská delegace na Káhirské konferenci značného úspěchu. Konečné znění závěrečné zprávy nakonec jednoznačně konstatovalo, že „jako metodu plánování rodičovství nelze v žádném případě propagovat potrat“. Úhelný kámen přístupu Spojených států amerických ke Káhirské konferenci – definice potratu na přání jako mezinárodně uznávané základní lidské právo – neprošel, protože Američané a jejich spojenci museli uznat, že v tomto případě nebude dosaženo mezinárodního konsenzu.³⁷ Taktika silné ruky, která v Prep-Com III fungovala, neměla v Káhiře úspěch. Přepracovaná závěrečná zpráva nyní uznávala práva a odpovědnost rodičů k jejich dospívajícím dětem a nejhroší částí orwellovského jazyka o „struktuře rodiny“ byly z dokumentu vypuštěny.

Porážka Clintonovy vlády a jejich zahraničních spojenců na Káhirské konferenci o populaci nebyla zajisté jen výsledkem úsilí Svatého Stolce. Stejně jako na předcházejících konferencích o světové populaci v Bukurešti a v Ciudad de México se země třetího světa obávaly, že za rozvinutými zeměmi ovládanými programy plánování rodičovství se skrývá jakási eugenická snaha. Političtí představitelé Latinské Ameriky, Asie a Afriky pochopili, že obyvatelstvem, které

se má dostat „pod kontrolu“, je jejich obyvatelstvo, nikoliv dejme tomu obyvatelstvo Norska. Odpor islámských, latinskoamerických a některých afrických zemí k libertinizmu, zakotvenému v návrhu dokumentu, jež vytvořila Prep-Com III, byl rovněž zajímavým znakem pro budoucnost. Nebylo třeba obdivovat se každému aspektu života v těchto společnostech, aby si člověk povšiml jejich tiché dohody, že „permissivní roh hojnosti“ není cílem opravdového lidského vývoje.³⁸ Skutečně radikální feministky a většina z nich, která byla orientována sekulárně, rovněž návrh dokumentu připravený Prep-Com III kritizovala. Na fórech nevládních organizací, spojených s Káhirskou konferencí, se konaly simulované procesy se Světovou bankou, Mezinárodní federací pro plánované rodičovství a UNPFA, jež byly obžalovány z útlačení žen tím, že je nutily účastnit se státem sponzorovaných programů na kontrolu porodnosti.

Kromě zásahů Svatého Stolce napomohly všechny tyto faktory k přesunu zájmu Káhirské konference z „kontroly populace“ na „posílení role žen“. Jednalo se o změnu, jež může mít historické důsledky. Bude-li nový model posílení úlohy žen ve třetím světě spojován spíše s oživením role rodiny a potvrzením důležité úlohy mateřství než se sexuální revolucí ve třetím světě, mohlo by dojít ve světové politice jednadvacátého století k velmi odlišnému vývoji. Takový výsledek není v žádném případě jistý a mnozí jej pokládají za nepravděpo-

³⁸ Svatý Stolec byl kritizován Spojenými státy americkými i jinými zeměmi za to, že v průběhu konference vyjednával s islámskými státy. Již před konferencí varoval například mluvčí státního departmentu Mike McCurry veřejně Svatý Stolec před vyjednáváním s Iránem. O týden později, již v Káhiře, byli delegáti Spojených států amerických viděni, jak otevřeně jednají o kompromisní terminologii k otázce potratu a „reprodukčních práv“ s iránskými delegáty.

dobný, ale to, že si jej vůbec bylo možné představit, bylo jedním z důležitých výsledků Káhirské konference – přičemž ještě v lednu 1994 bylo něco takového v podstatě nemyslitelné.³⁹

Zdá se zcela nepravděpodobné, že by se Káhirska konference odehrála tak, jak se odehrála, kdyby v měsících, které jí předcházely, nebylo vytrvalé kampaně Jana Pavla II. Papežův odpor k tvrzením připraveného politického scénáře, že postoj církve je irelevantní, bylo klíčovým faktorem průběhu a výsledků konference. Ukázalo se, že morální argumenty dokáží soustředit dostatek sil k účinnému odporu proti vnucování jistých prvků

životního stylu rozvinutých zemí zbytku lidstva pod pláštíkem mezinárodního práva a zahraniční pomoci.

Nikdo nepochybuje, že k podobným střetům dojde i v budoucnosti. Tím, že se Jan Pavel pomocí slova obrátil k lepším stránkám univerzální lidské povahy, dostalo se morální jádro sporu o růstu populace do centra světového dění, změnilo charakter veřejné debaty a napomohlo k posunu rámce diskuse z „kontroly“ populace k posílení úlohy žen.

To vše pak vedlo ke změně kurzu Káhirské konference.

³⁹ Poslední formální prohlášení Svatého Stolce v Káhiře identifikovalo ony části závěrečné zprávy, s nimiž souhlasil, a ty části, k nimž měl i nadále výhrady. Tvrdě, že „názory Svatého Stolce sdílají mnozí věřící i nevěřící v každé zemi světa“, přivítal arcibiskup Renato Martino, vedoucí vatikánské delegace, formulace závěrečné zprávy o nepřipustnosti všech forem přinucování v populační politice, o uznávání rodiny jako „základní jednotky společnosti“, důraz na „zlepšení postavení žen pomocí vzdělání a lepších zdravotních služeb“. Arcibiskup pak odsoudil skutečnost, že závěrečná zpráva „uznává potrat za jednu z dimenzí populační politiky a dokonce i zdravotní péče, i když zdůrazňuje, že potrat nemá být doporučován jako prostředek plánovaného rodičovství, a vybízí národy, aby k potratům našly jinou alternativu“. Z preambule závěrečné zprávy, pokračoval Martino, „logicky vyplývá, že dokument neobsahuje schvalování mezinárodně uznávaného práva na potrat“. (Plný text Martinova prohlášení lze nalézt v *Origins* 24:15, 22. září 1994, str. 257-260).

Pekingská konference o ženách

George Weigel

Před další výzvou k jednotě lidstva se papež ocitl 4. září 1995 při otevření čtvrté Světové konference o ženách, zahájené ve Velké lidové hale v Pekingu. Jan Pavel II. se na ni připravoval téměř rok.

Papežovo každoroční poselství ke Světovému dni míru 1. ledna 1995 se zabývalo tématem „Ženy: učitelky míru“. Hovoře o tom, co nazval „velký proces osvobození žen“, konstatoval Jan Pavel, že se jedná o „obtížnou a složitou cestu a občas se na ní dělaly i chyby. Ale v podstatě se jedná o pozitivní cestu, která kvůli mnoha překážkám, jež v různých částech světa brání tomu, aby byla ženám přiznána jejich důstojnost a byly v ní respektovány a oceňovány, dosud není u konce“.¹ O sedm měsíců později, v osobním „Listě ženám“, papež trval na tom, že „v této cestě je třeba pokračovat!“.² To, že cesta má pokračovat tak, aby vyhověla potřebám žen, jimž se pravděpodobně nedostane při mezinárodních shromážděních mnoho přile-

žitostí, bylo strategickým cílem Svatého Stolce na Pekingské konferenci.

Papež začal pracovat na programovém rámci pro Pekingskou konferenci se značným předstihem. V únoru 1995 zahájil řadu projevů při nedělních modlitbách Anděl Páně, jež dále rozvíjely jeho charakteristický feminismus. Tyto projevy pokračovaly po celé letní měsíce a zabývaly se i filozofickými otázkami (například rovností mužů a žen a komplementaritou a reciprocitou jako součástí sexuální odlišnosti) a praktickými záležitostmi (například naléhavá nutnost ženského vzdělání, stejná práva pro pracující matky, politické příležitosti pro ženy a plná účast žen v životě a poslání církve).³ Papežův „List kněžím“ ze Zeleného čtvrtka 1995 zdůrazňoval důležitost žen v životě kněží, protože aby „mohli žít zralým životem v celibátu, je důležité rozvíjet v nitru představu žen jako sester“. Svěcené duchovenstvo, tvrdil, „musí zaručit účast každému –

¹ Jan Pavel II., „Ženy: Učitelky míru“, 4, v *OR [EWE]*, 14. prosince 1995, str. 1-2.

² Jan Pavel II., *List ženám*, 6, v *OR [EWE]*, 12. července 1995, str. 1-3.

³ Tyto promluvy začaly 18. června a skončily 3. září 1995. Lze je nalézt v *OR [EWE]*, 21. června 1995, str. 1 (k projevu při Anděl Páně z 18. června o lidské rovnoprávnosti), *OR [EWE]*, z 28. června 1995, str. 1 (k promluvě při Anděl Páně 25. června o potřebě vybudovat „kulturu rovnoprávnosti“), *OR [EWE]*, 12. července 1995, str. 1 (k promluvě při Anděl Páně z 9. července o tom, jak se muži a ženy vzájemně doplňují), *OR [EWE]*, 19. července 1995, str. 1 (k promluvě při Anděl Páně z 16. července o ženách jako strážkyních života), *OR [EWE]*, 26. července 1995, str. 1 (k promluvě při Anděl Páně z 23. července o „ženském genu“, jenž je pro společnost nezbytný), *OR [EWE]*, 2. srpen 1995, str. 1 (k promluvě při Anděl Páně z 30. července o ženách jako hlavních vychovatelkách malých dětí), *OR [EWE]*, 9.-16. srpen 1995 (k promluvě při Anděl Páně z 6. srpna o ženách a světové kultuře), *OR [EWE]*, 23. srpen 1995, str. 8 (k promluvě při Anděl Páně z 13. srpna o ženách ve službě chudým a nemocným) a str. 1 (k promluvě při Anděl Páně z 20. srpna o rovnoprávnosti pro pracující matky), *OR [EWE]*, 30. srpna 1995, str. 1 (k promluvě při Anděl Páně z 27. srpna o ženách v politice), a *OR [EWE]*, 6. září 1995, str. 1 (k promluvě při Anděl Páně z 3. září o ženách v církvi).

⁴ Jan Pavel II., „List kněžím na Zelený čtvrtek 1995“, *OR [EWE]*, 12. dubna 1995, str. 6-7 (kurzíva v originále).

mužům i ženám – v trojím prorockém, kněžském a královském poslání Krista“.⁴

Šestadvacátého května se Jan Pavel setkal s paní Gertrudou Mongellovou z Tanzanie, generální tajemnicí nadcházející Pekingské konference. Na konci tohoto podle papežova názoru velmi srdečného setkání, zcela odlišného od setkání s paní Nafis Sadikovou před Káhirsou konferencí o populaci, předal papež paní Mongellové formální poselství, zdůrazňující, že skutečné řešení „utrpení, zápasu a zklamání, jež jsou nadále součástí až příliš mnoha životů žen“ musí odrážet pravdy obsažené ve Všeobecné deklaraci lidských práv. Papež důrazně hájil aktivní účast žen „ve všech oblastech veřejného života“ a naléhal, aby Pekingská konference vyzvala „všechny země, aby se vypořádaly se situacemi, jež brání ženám přiznat jejich důstojnost a kompetence“, respektovat je a oceňovat. Jan Pavel rovněž vyzval konferenci, aby „věnovala pozornost *strašnému vykořisťování žen a dívek*, které existuje ve všech částech světa“. Co se týče sexuální revoluce a jejích důsledků pro ženy, papež doufal, že konference bude přemýšlet o způsobech, jimiž sexuální revoluce zvýšila břímě žen tím, že poskytla licenci mužské „promiskuitě a nezodpovědnosti“. Dilema nechtěného těhotenství by se nemělo řešit jen potratem, ale „radikální solidaritou se ženami“ v krizi a uznáním, že „pro muže a ženy nebude nikdy existovat spravedlnost, včetně rovnoprávnosti, vývoje a míru, dokud zde nebude pevně odhodláni *respekto-*

vat, chránit a milovat život a sloužit mu – každý lidský život, v každém stadiu a v každé situaci“.⁵

Paní Mongellová byla dojata a poté sdělila tisku, s odkazem na Pekingskou konferenci o ženách, že „kdyby každý uvažoval jako on, nebylo by možná již nutné se scházet na takových shromážděních“.⁶

Ve svém *Listě ženám* z 29. června se Jan Pavel pokusil promluvit k ženám z mnoha různých kulturních, náboženských, ekonomických a politických prostředí. Otevřeně přiznával, že svět je dědicem dějin a „naprogramování“, které byly pro pokrok žen překážkou. „Důstojnost žen je často zneuznávána a jejich přednosti zkreslovány. Ženy jsou často odsouvány na okraj společnosti a snižovány na úroveň služek.“ Toto vše vede k „k duchovnímu ochuzování lidstva“. Příčiny toho, čemu svět říká sexismus, jsou složité, ale „lze-li objektivně svalovat vinu, zvláště v určitých historických souvislostech, na mnohé členy církve, pak toho upřímně lituji“.

Při pohledu mužů a žen k novému miléniu chtěl Jan Pavel upoutat pozornost na problémy současného mateřství jako takového i ve vztahu k ekonomickému životu: „Zajisté zbývá ještě mnohé, co je třeba vykonat, abychom zabránili diskriminaci žen, které si zvolily úděl manželek a matek.“ Zdůraznil rovněž naléhavou potřebu „*skutečné rovnoprávnosti* v každé oblasti: stejný plat za stejnou práci, ochranu pro pracující matky, spravedlnost při postupu v zaměstnání,

⁵ Jan Pavel II., „Poselství paní Gertrudě Mongellové“, *OR [EWE]*, 31. května 1995, str. 2, 7 (kurzíva v originále), a autorův rozhovor s papežem Janem Pavlem II., 13. prosince 1997.

⁶ Paní Mongellová poskytla interview italskému deníku *Avvenire*. Viz „Worldwatch“, *Catholic World Report*, srpen/září 1995, str. 7.

rovnost manželek v rodinných právech“, a plná politická práva. Je třeba zvýšit počet příležitostí ke vzdělání žen stejně jako se postarat o lepší zdravotní péči pro ženy. Až toto vše bude vykonáno, pomůže charakteristický „ženský génius“, popsáný v *Mulieris dignitatem*, rodině, společnosti a církvi objevit znovu pravdy, že autorita je službou a více pravomocí vede k většímu seberozdávání.

Papež, který vybízel k plnějšmu využití ženského génia v církvi, se ujistil, že delegace Svatého Stolce v Pekingu bude tyto názory prosazovat. Čtrnáct z jejích dvaadvaceti členů byly ženy. Jedna z nich, dr. Janne Haaland Matlaryová, norská politoložka, konvertovala ke katolické víře v roce 1982 poté, co se odpoutala od radikálního skepticismu k pravdě, jež převládala v akademické kultuře, v níž byla vychována.⁷ Další, Kathryn Hawa Hoomkampová, byla bývalou nigerijskou ministryní zdravotnictví a po vojenském puči strávila devět měsíců ve vězení.⁸ Vedoucím delegace nebyl žádný vatikánský diplomat, ale profesorka práv z Harvardské univerzity, Mary Ann Glendonová, sedmapadesátiletá badatelka v oblasti práva, specializující se na rodinné právo a mezinárodní lidská práva. Všechny tři profesně úspěšné ženy byly matkami.

Monsignore Claudio Celli, podtajemník oddělení mezinárodních vztahů, řekl delegaci Svatého Stolce na Pekingské konferenci při krátkém setkání před zahájením konference, že by se měla poku-

sit „hovořit za odsunuté na okraj společnosti a němé“. Ale nemělo to být nijak snadné. Mary Ann Glendonová, profesionálka, která věděla, jak se prodírat houštinou dokumentů mezinárodního práva, nebyla s návrhem dokumentu pro Peking spokojená. Říkal řadu smysluplných věcí o rovných příležitostech, vzdělání a ekonomickém rozvoji. Ale celkový dojem, který vytvářel, vzpomínala později, byl nereálný: „Při čtení návrhu dokumentu by nikoho nenapadlo, že se většina žen vdává, má děti a zabývá se problémem, jak spojit rodinný život s účastí v širších společenských a ekonomických sférách. Z toho vyplývající představa o pokroku žen byla založena na modelu. . . , jenž se vyhýbá rodinné odpovědnosti nebo ji podřizuje osobnímu vývoji. Když se návrh zabývá zdravím, vzděláním a mladými dívkami, zvýrazňuje sex a plození a zanedbává jiné klíčové problémy Celkový dojem připomínal nakloněnou věž v Pise: z některých úhlů pohledu byl obdivuhodný, ale nevyvážený, a spočíval na chatrných základech.“⁹

Joaquín Navarro-Valls, tiskový mluvčí Svatého Stolce, jenž byl dalším členem delegace do Pekingu, měl rovněž starosti. Asi deset dní před zahájením konference, se setkal s Janem Pavlem, kardinálem Sodanem a arcibiskupem Tauranem, aby vyhodnotili situaci. Navarrovo zhodnocení bylo strohé: „Jsme vyřízení. Půjdou s námi tak dvě nebo tři země.“ Hovor se stočil k diplomatickým

⁷ Dopis autorovi od Janne Halandové Matlaryové z 14. února 1997. Dr. Matlaryová byla v říjnu 1997 jmenována státní tajemnicí norského ministra zahraničí (zástupcem tajemníka nebo podtajemníkem v jiných systémech).

⁸ Annabel Millerová, „The Holy See in the Public Square“, *The Tablet*, 23. září 1995, str. 1192.

⁹ Mary Ann Glendonová, „What Happened in Beijing“, *First Things* 59 (leden 1996), str. 30.

možnostem a kardinál Sodano popsal četná setkání, která již měl s vyslanci a představiteli OSN. Papež si vyslechl Sodorovu zprávu a dodal dva nové nápady. „Budeme se více modlit,“ byl první z nich, týkající se všech. A druhým byla rada Navarroví: „Dostanete-li se do potíží, obraťte se na lidi.“¹⁰ Byla to dobrá rada, a jak se později ukázalo, v Pekingu se vyplatila.

Obrátit se k lidem

Zahajovací ceremonie v Pekingu dne 4. září připomněly Mary Ann Glendonové dokumenty konference. Byla to stejná „zvláštní směs vznešeného a nesmyslného... Hostesky, které vypadaly jako vypůjčené z nějakého obchodního veletrhu, řídily ve fitry pošitých večerních šatech program, v němž se střídaly tanečnice, čínský ženský filharmonický orchestr, módní přehlídka, nejlepší světové gymnastky a ukázky bojových umění, v nichž ženy vítězily nad muži“.¹¹ Pak přišly na řadu vážné záležitosti a delegace Svatého Stolce se zúčastnila každodenních osmnáctihodinových, zdánlivě nekonečných jednání.

Zahajovací projev profesorky Glendonové 5. září specifikoval problémy, jež měl Svatý Stolec s návrhem zprávy pro konferenci a jejím jednacím programem. V dokumentech nebyla téměř žádná zmínka o manželství, mateřství a rodině s výjimkou konstatování, že se jedná o překážky seberealizace žen a možnosti k projevům násilí a vykořisťování. Sekce o zdravotních problémech žen se

věnovala převážně záležitostem sexu a se zdravím spojeným „problémům plazení“ a v podstatě žádnou pozornost nevěnovala nejnaléhavějším zdravotním problémům žen: podvýživě, špatné hygieně, tropickým chorobám, kojenecké úmrtnosti a úmrtnosti matek spojené s porodem či přístupem k základní zdravotní péči. O ekonomické nerovnoprávnosti se diskutovalo pouze z hlediska mužů a žen, aniž by byla věnována sebemenší pozornost ekonomickým problémům způsobených rozpadem rodiny a nespravedlivými ekonomickými strukturami. Glendonová namítala, že „účinná rovnoprávnost“ pro ženy bude iluzí bez uznání a podpory ženské role matky. Na úkor dětí nebo neprivilegovaných nelze dosáhnout žádného pokroku pro ženy, muže ani lidstvo. Nastal čas, abychom s programem zásadních reforem, které se dotknou životů převážné většiny žen světa přešli od slov ke skutkům.¹²

Jevilo se to jako rozumná argumentace, ale brzy se ukázalo, že nastanou potíže. Námitky Svatého Stolce při pracovních zasedáních byly přehlíženy. Nad delegacemi zemí třetího světa, které v Káhiře projevíly nezávislost, visela hrozba ztráty zahraniční pomoci. Káhirska koalice v Pekingu v žádném případě nefungovala, protože stanovisko Svatého Stolce k zvýšené společenské roli žen bylo v rozporu s politikou několika islámských států.¹³ Pět dní po zahájení konference došlo k zásadnímu obratu k horšímu, když menšinová koalice, ovládaná Evropským společenstvím, k níž patřily

¹⁰ Autorovo interview s Joaquínem Navarrem-Vallsem z 18. prosince 1997.

¹¹ Mary Ann Glendonová, „What Happened in Beijing“, str. 30.

¹² Viz tamtéž. Plný text úvodního projevu je v *OR* [EWE], 13. září 1995, str. 4-5.

¹³ Autorovo interview s monsignorem Peterem Elliottem z 22. září 1997.

i Kanada, Barbados, Jižní Afrika a Namibie, začala prosazovat sexuální práva a právo na potrat, jež byly v Káhiře odmítnuty, a na jejichž schválení Spojené státy americké, alespoň zjevně, v Pekingu netrvaly.¹⁴ Při jednom zasedání začala slovenská delegátka zklamaně křičet: „Proč si nevšímáte Slovenska? Mám na sobě červené šaty, jsem v osmém měsíci těhotenství a půl hodiny už tady stojím a hlásím se o slovo!“ Ale ani pak jí nebylo uděleno slovo.¹⁵

Odhodlání koalice Evropského společenství zachránit v Pekingu to, co bylo v Káhiře zamítnuto, zablokovalo jakoukoliv dohodu. Mary Ann Glendonová se domnívala, že koalice zastává stanovisko, které by mohlo v mezinárodním měřítku vážně poškodit lidská práva. Evropané se pokoušeli podvrátit přednostní podporu mnoha států rodinám s dětmi rozšířenou definicí manželství a otevřeným odmítáním vyjádření Všeobecné deklarace lidských práv, že „matkám a dětem má být poskytována zvláštní péče a pomoc“. Koalice chtěla, aby v závěrečném dokumentu a programu jednání

nebylo v oddíle o dětech zakotveno uznání rodičovských práv a povinností. Členové koalice se rovněž pokoušeli tvrdit, že zásada „lidské důstojnosti“, která byla ústředním bodem Všeobecné deklarace, odporuje snaze o dosažení rovnoprávnosti.¹⁶

Glendonová a kolegové ze Svatého Stolce si začínali uvědomovat, o co se jedná. Evropské a jiné vlády, které nepřikládaly konferenci o ženách velkou důležitost, využily jmenování delegátů jako cenu útěchy pro radikální zastánce kontroly populační exploze a feministky, jimž se v Káhiře tak nedařilo. Tyto delegace měly v úmyslu využít v Pekingu příležitosti k tomu, aby prosadily to, co se jim v Káhiře nepodařilo. Nastal čas využít rady, kterou dal Jan Pavel Navarrovi: „Budete-li mít potíže, obraťte se k lidem!“

Značnou výhodou Svatého Stolce byl fakt, že vedoucí jeho delegace byla jednou z nejvýznamnějších světových expertů na Všeobecnou deklaraci lidských práv a evropské ústavní a rodinné právo. Mary Ann Glendonová hovořila s ve-

¹⁴ Clintonova vláda byla odhodlána vyhýbat se v Pekingu přímým konfliktům se Svatým Stolicem, stejně jak tomu bylo i na Káhirské konferenci o populaci v roce 1994. Nová strategie Spojených států prosazovat diskrétně skrze jiné delegace vládní program práva na potrat mohla být ovlivněna řadou kabelogramů z vyslanectví Spojených států amerických u Svatého Stolce státnímu departamentu ve Washingtonu v červnu 1995. Jeden kabelogram popisoval „umění a houževnatost“ vatikánských diplomatů v Káhiře a „virtuozitu“ Joaquína Navarra-Vallse „ve veřejných záležitostech“. Vatikán, podle jiného kabelogramu, „chytře využívá sdělovací prostředky k propagaci svých názorů“ na nadcházející Pekingskou konferenci, a je pravděpodobné, uvádí se dále v kabelogramu, že se Svatý Stolec bude pokoušet hrát v Pekingu stejnou úlohu jako v Káhiře. (Zprávy 166/95,167/95,172/95,187/95 a 200/95 státními tajemníky z vyslanectví ve Vatikánu).

¹⁵ Memorandum autorovi od Mary Ann Glendonové z 20. října 1998.

¹⁶ K podrobnější analýze návrhů koalice Evropského společenství viz Mary Ann Glendonová, „What Happened in Beijing“.

¹⁷ Autorovo interview s Mary Ann Glendonovou, 6. září 1998.

¹⁸ Tiskové prohlášení znělo následovně:

Po pěti dnech jednání na Čtvrté světové konferenci o ženách je delegace Svatého Stolce nucena vyjádřit svou obavu, že menšinová koalice aktivně blokuje snahy uvést návrh Pekingské deklarace a programu činnosti do souladu s Deklarací o lidských právech OSN a dalšími základními doku-

doucí koalice Evropského společenství, Španělkou, a zeptala se jí, proč navrhuje program, který je v rozporu nejen s Všeobecnou deklarací, ale i s ústavou její vlastní země. Španělka „na to nedokázala odpovědět“, jak později vzpomínala Glendonová a stejně tak tomu bylo i s ostatními členy koalice.¹⁷ Glendonová se pak v pátek večer, osmého září, sešla s Joaquínem Navarrem-Vallsem a společně připravili jednostránkovou zprávu pro tisk, v níž shrnuli program koalice a jeho protirečící si charakter, a poslali ji faxem všem významným evropským

novinám.¹⁸

Zpráva se objevila v nedělním vydání a již v pondělí dostávaly vlády v několika evropských parlamentech nepřijemné otázky. Vládám nezbylo než začít brát Peking vážně a poslaly nové instrukce, vyzývající k opuštění programu, který chtěla prosadit koalice Evropského společenství. Pomocí sdělovacích prostředků se celý případ dostal k lidem a výsledek byl takový, jak Jan Pavel předpokládal. „Lidé“ prokázali větší morální cit než ti, kteří připravovali program pro

menty o lidských právech. V této skupině, jež brání dosažení konsenzu, figurují především delegace Evropské unie.

Vzhledem k tomu, že účastníci konference nemají žádné oprávnění podryvat pilíře tradice lidských práv, cituje tiskový mluvčí dr. Joaquín Navarro-Valls pět aspektů, v nichž není stanovisko těchto delegací v souladu se základními dokumenty o lidských právech a jejich principech. Kritizuje rovněž u těchto delegací selektivní používání termínů, vztahujících se k lidským právům.

1. Zatímco Všeobecná deklarace prohlašuje, že uznání vrozené důstojnosti a rovných práv pro všechny lidské bytosti je základem svobody, spravedlnosti a míru, pokouší se koalice v Pekingu ze všech sil, aby veškeré zmínky o lidské důstojnosti byly z návrhu odstraněny.
2. Všeobecná deklarace činí z manželství základní právo a prohlašuje, že rodina je přirozenou a základní jednotkou společnosti, a má proto nárok na to, aby ji společnost a stát chránily. Návrh dokumentu v Pekingu hodnotí rodinu a manželství negativně, jako překážku k seberealizaci žen (tj. spojuje je s násilím). Několik vyjednávačů navíc naléhalo na změnu termínu: místo rodina politicky správné a význačné slovo rodiny, aby se tak dalo na jevo, že jakákoliv skupina nespřízněných lidí se může nazývat rodinou.
3. Všeobecná deklarace prohlašuje, že každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. . . (včetně) svobody, ať již sám nebo ve spojení s jinými a veřejně nebo soukromě, projevat své náboženství nebo víru učením, praktikami, bohoslužbou a dodržováním předpisů. V Pekingu se agresivní koalice pokoušela odstranit všechny odkazy na náboženství, morálku, etiku a duchovnost, s výjimkou negativního hodnocení (tj. spojováním náboženství s intolerancí nebo extremismem).
4. Všeobecná deklarace prohlašuje, že matkám a dětem je třeba věnovat zvláštní péči a pozornost. Vyjednávači v Pekingu se snažili vyřadit veškeré zmínky o mateřství a vrhnout na něj negativní světlo.
5. Všeobecná deklarace a Konvence o právech dítěte uznávají práva a odpovědnost rodičů, týkajících se vzdělání a výchovy dětí. Vyjednávači v Pekingu dělali vše možné pro to, aby vyřadili veškeré zmínky o právech a odpovědnosti rodičů z klíčových částí návrhu - a dokonce odmítali i přímé citace z Konvence o právech dítěte. Delegace Svatého Stolce, aby upoutala pozornost na tato překvapivá stanoviska, vyjádřila údiv nad postojem těchto vyjednávačů - a to vzhledem ke skutečnosti, že jejich vlastní státní ústavy odrážejí výše zmíněná prohlášení mezinárodních dokumentů o lidských právech. Podle názoru Joaquína Navarra-Vallse není možné se Všeobecnou deklarací lidských práv takto zacházet.

(Kopii poskytla autorovi profesorka Mary Ann Glendonová).

¹⁹ Autorova interview s Joaquínem Navarrem-Vallsem, 13. prosince 1997, a s Mary Ann Glendonovou, 6. září 1998.

Peking.¹⁹

Po porážce koalice Evropského společenství bylo třeba řešit otázku, zda Svatý Stolec přistoupí na závěrečnou zprávu a realizační program. Někteří z členů delegace a někteří katolíci, kteří se zúčastnili paralelní konference nevládních organizací nedaleko Pekingu, namítali, že pojetí lidské osobnosti dokumentu je natolik závadné, že by jej měli rezolutně odmítnout. Mary Ann Glendonová a jiní však zastávali jiný názor. Delegace Svatého Stolce celou záležitost důkladně projednala a výsledek jednání poslala faxem do Vatikánu. V pátek ráno, 15. září, v poslední den konference, přišlo faxem rozhodnutí Jana Pavla: „Přijměte vše, s čím lze souhlasit, a důrazně odmítněte to, co přijmout nelze.“ A právě to učinila Mary Ann Glendonová ve svém závěrečném projevu, když přivítala rozhodnutí konference o potřebách žen, žijí-

cích v chudobě, o zvyšování gramotnosti a vzdělání, o ukončení násilí proti ženám a o důležitosti přístupu žen ke kapitálu, půdě, technologii a zaměstnání, ale současně odmítla, navzdory kompromisu ve prospěch Všeobecné deklarace lidských práv, „přehnaný individualismus“ dokumentů. Je jisté, řekla, že „toto mezinárodní shromáždění mohlo pro ženy a dívky učinit víc než přiznat jim jen jejich práva!“ Pekingské dokumenty, řekla na závěr, si v řadě aspektů protirečí. Nicméně Svatý Stolec i nadále doufá, že „nakonec z nich budou ženy mít užitek“, protože „samy překonají omezení těchto dokumentů a vezmou si z nich to nejlepší“.²⁰ Bylo to vhodné feministické zakončení konference, na níž delegace Svatého Stolce, řídicí se papežovou radou, hovořila za mnoho žen, jež západní ženské hnutí často ignorovalo.²¹

²⁰ Mary Ann Glendonová, závěrečný projev na Čtvrté světové konferenci o ženách, *OR [EWE]*, 20. září 1995, str.4. Úplný soubor textů a dokumentů vztahujících se ke Čtvrté světové konferenci o ženách lze nalézt v *Serving the Human Family: The Holy See at the Major United Nations Conferences*, v edici Carla J. Marucciho (New York, Path to Peace Foundation 1997), str. 415-548.

²¹ Glendonová se domnívá, že v zákulisí konference existovaly jisté nevyřešené problémy a docházelo k různým intrikám: „Jaké dohody uzavřely bohaté státy se závislými rozvojovými zeměmi? Proč delegáti Evropské unie protlačovali program, který byl tak vzdálen naléhavým potřebám většiny žen světa? Proč se delegáti ze zemí, které mají v ústavě silná opatření na podporu rodiny (například Německo, Irsko, Itálie), nedistancovali od Evropské unie, když útočila na ducha těchto opatření? Proč byly dokumenty konference již od začátku tak nesusměrné? Kdo zaplatil tisíce lobbistů... jejichž hlavním zájmem nebyly potřeby a práva žen, ale kontrola ženské porodnosti?“ (Mary Ann Glendonová, „What Happened In Beijing“, str. 35). Nezájem tisku po konferenci o takové problémy byl více než výmluvný.

IPPF za omezení rodičovských práv

Michaela Freiová

Mezinárodní federace plánovaného rodičovství (IPPF¹) vyzývá své evropské spojence, aby se u svých vládních delegací zasadili za podporu sexuálních práv pro děti a za potlačení úlohy rodičů.

IPPF ve svém dopise² vyjadřuje obavy z nátlaku skupin orientovaných na rodinu a na ochranu života, zejména na jednáních mládeže. Protestuje proti zavádění pojmu *rodina* do dokumentů o dětech, protože „rodina v řadě zemí není normou. . . a není modelem rovnosti pohlaví“.

Podle dopisu podepsaného paní Karin Helsecke je nebezpečný pravičácký důraz na *kulturu zdrženlivosti a sebekontroly*, i požadavek na zvláštní ochranu plodu jako první fáze dětství.

IPPF požaduje, aby se státy EU ujaly vedení v boji za sexuální a reprodukční práva dětí. Nemůže totiž už spoléhat na Clintonovy lidi v americké delegaci; naopak si stěžuje, že Bushova vláda vydala pro přípravnou konferenci prohlášení, kde zdůrazňuje *vitální úlohu, kterou má rodina ve výchově dětí*. IPPF žádá zejména Švédsko a Belgie, aby vyslaly do New Yorku lidi oddané myšlenkám káhirské a pekingské konference.

5.8.2001, <http://www.profam.cz>

¹ Česká pobočka této organizace se jmenuje Společnost pro plánování rodičovství a sexuální výchovu. Jejími čelnými představiteli jsou MUDr. Radim Uzel a MUDr. Jaroslav Zvěřina – poslanec za ODS.

² Úryvky z dopisu:

. . . Pravicové vlády a skupiny se také pokoušejí ovlivnit jazyk připravovaného dokumentu tak, aby posiloval rodičovská práva a kontrolu ke škodě ustavených práv dětí. Například požadují, aby poradenství ve věci HIV/AIDS bylo pro děti a dospívající dosažitelné jen „s vědomím rodičů“ a zásadně odporují poskytování informací, vzdělávání a služeb adolescentům o jejich sexuálním a reprodukčním zdraví i právech bez rodičovského souhlasu. Je jasné, že proti přijetí takového jazyka je třeba znovu bojovat, protože může způsobit značnou škodu přístupu mladých lidí ke službám reprodukčního zdraví.

Velmi znepokojivá je skutečnost, že pravicové organizace agresivně prosazují myšlenku, že „místo abychom učili děti, jak se mají chránit před HIV/AIDS, měli bychom je učit kultuře zdrženlivosti a sebekontroly“. Požadují vypuštění té pasáže dokumentu, který říká, že „mladí lidé by měli dostat vedení a podporu při prevenci a léčbě HIV/AIDS a dalších sexuálně přenosných infekcí“ a chtějí, aby jedinou strategií potírání endemie HIV/AIDS byla „zdrženlivost“. . . .

Majíce na mysli tento cíl, žádáme Vás naléhavě, abyste předali Vaším delegátům na Zvláštní zasedání OSN o dětech toto poselství: . . . Země, jež mají momentálně předsednictví v době důležitých schůzí, zvláště Švédsko a Belgie, musejí poslat na příští přípravný výbor (červen 2001) i na Zvláštní zasedání v září 2001³ delegaci poučenou o káhirském akčním programu a o pekingské akční platformě i o odpovídajících kontrolních zasedáních. . . .

³ Z důvodů teroristických útoků v USA byl *Dětský summit* odložen na počátek roku 2002.

Odesílatel:
Hnutí Pro život ČR
Hlubočepská 85/64
152 00 Praha 5

O.T.

P.P.
101 715/2001
110 06 Praha 06

Zveme všechny zájemce ke společné

modlitbě růžence a proseb
za nenarozené děti, těhotné maminky,
zdravotnický personál a jiné potřeby.

Scházíme se pravidelně každý první a třetí
čtvrtek v měsíci od sedmi hodin ráno
před porodnicí U Apolináře na Praze 2.

Data příštích modlitebních setkání:
4.10, 18.10., 1.11., 15.11., 6.12.,
20.12. (vždy od 7 hodin ráno)

Místo setkání:
Porodnice U Apolináře,
Ke Karlovu, Praha 2

*Pán Bůh zaplať všem, kteří jsou
s námi spojeni v modlitbě.*

Informační oběžník občanského sdružení Hnutí Pro život ČR

Redakce: Sylva Bernardová, Radim a Kateřina Ucháčovi
Adresa redakce: Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5
Nihil obstat: P. Pavel Mayer OP
Veškeré informace: Zdeňka Rybová (info@prolife.cz), tel.: 0603-976231
Internet: <http://www.prolife.cz>
Bankovní spojení: ČSOB, a.s. - obchodní síť IPB, čú.: 159205438/0300, vs: 5030

Děkujeme za podporu organizaci Human Life International.